БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 206 (18.084). • 6 сентябрь 1981 йил, якшанба • Баҳоси 2 тийин.

КАТТА СИНОВ АРАФАСИДА

Пахта йиғим-теримида Тошкент технологиясини кенг жорий этайлик

ПАХТАКОР ўлкамизга куз кириб келди. Бу йил у «оқ олтин» ижодкорларидан алоҳида ҳисоб сўраяпти: она-Ватанга камида 5 миллион 900 минг тонна юқори сифатли пахта етказиб беришимиз керак.

Республикамиз меҳнаткашлари КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XX съезди тарихий қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг қимматли кўрсатмалари ва йўл-йўриқларини оғишмай амалга ошира бориб, табиат инжиқликлари оқибатида рўй берган қийинчиликларни мардонавор енгиб, ўзларининг пахтакорлик касбига, совет халқи олдидаги ватанпарварлик ва интернационал бурчларига чексиз садоқатини яна бир карра намойиш қилдилар. Дастлабки ҳисобларга кўра, барча пахта майдонларида ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йили халқ хўжалик плани ва оширилган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлайдиган даражада мўл ҳосил пишиб етилмоқда.

Шу кеча-кундузда деҳқон ва механизаторнинг, ишчи ва хизматчининг, олим ва партия ходимининг — хуллас ҳамманинг нигоҳи яна ҳалқимизнинг жасорат майдонига — пахтазорга қадалган. Партия, Ватан, совет халқи олдида берган, пахтакорлик сўзимизнинг тақдири айни шу куз фаслида ҳал бўлади. Шунинг учун ҳам пахта йиғим-теримига тайёргарлик ишлари ниҳоясига етказилмоқда; теримда ишлатиладиган техника воситалари ремонти тугалланай деб қолди; терим-транспорт отрядлари ва звенолари тўлдирилмоқда; қоп-қанор ва этаклар, тош-тарозилар ва хирмонлар. йўллар ва кўприклар тахт қилинмоқда; пахта заводлари ва қабул қилиш пунктларида охирги ишлар амалга оширилмоқда.

Бу йилги шароитда йиғим-теримнинг муваффақияти терим машиналарининг далага нечоғли тезроқ олиб кирилишига ва уларнинг унумли ишлатилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу эса ўз навбатида ғўза баргининг ўз вақтида тезлик билан сифатли тўктирилишини тақозо қилади. Пахта йиғим-теримига тайёргарлик комплексидаги бу тадбирнинг ниҳоятда муҳимлигини чуқур англаб етган хўжаликлар, районлар. областларнинг раҳбарлари ғўзани дефолиация қилишга ҳар йили ҳам ўз вақтида киришилишига эришиб келмоқдалар. Улар бу йил ҳам дефолиацияни ғўза биологик жиҳатдан етилиши билан бошлаб юбордилар.

Пахта йиғим-теримига тайёргарлик борасида айниқса, Тошкент области меҳнаткашлари амалга ошираётган ишлар мақтовга лойиқдир. Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети уларнинг 1981 йилги пахта ҳосилини йиғиб-териб олишни узоғи билан бир ой ичидаёқ тугаллаш юзасидан белгилаган тадбирларини маъқуллаб. махсус қарор қабул қилди.

Пойтахт области деҳқонлари пахтачиликда индустриал технологияни, фан ютуқлари ва илғор тажрибани кенг жорий эта бориб, йил сайин барқарор юксак хирмон кўтаришяпти Эртапишар ва мўл пахта ҳосили етиштиришда эндиликда республикамизда «Тошкент технологияси» деб аталаётган метод ҳамманинг эътирофига сазовор бўлмоқда. Область деҳқонлари ана шу метод асосида собитқадамлик билан ишлаш туфайли бу йилги ноқулай об-ҳаво шароитлари натижасида ғўзанинг ривожида рўй берган қолоқликни ҳам муваффақиятли равишда бартараф этиб, эртаги ва мўл ҳосил тўпладилар.

Етиштирилган ҳосилни тез ва сира нобуд қилмасдан териб олиш ва бу йил давлатга 435 минг тонна пахта етказиб бериш. етиштирилган ҳосилнинг камида 85 процентини машиналарда терилишини таъминлаш мақсадида область деҳқонлари ғўзани дефолиация қилишга республикада биринчилардан бўлиб киришдилар. Область партия комитети ишлаб чиққан тадбирларга кўра бу иш барча районларда 7—8 кун ичида. узоғи билан 10—11 сентябргача юқори сифатли қилиб ўтказилади. Шу мақсадда ҳозир далаларга 726 та «ОВХ» чанглатгичи олиб чиқилган. Областдаги пахта майдонларининг камида 60 проценти ердан туриб дори сепиш учун мўлжалланган ана шундай агрегатлар ёрдамида ишланади.

Теримда жами 2862 та пахта териш, 637 та кўрак териш машинаси, ерга тўкилган пахтани териб оладиган 319 та агрегат, 891 та кўсак чувиш машинаси, пахтани қопқанорсиз ташишга мослаштирилган 9590 та трактор прицепи, 500 та юк ортиш механизми. зарур миқдордаги транспорт тракторлари. 270 та кўчма установка, 345 та ёқилғи қуйиш машинаси ишлатилиши мўлжалланмоқда. Уларнинг ҳаммаси ишга тўла тахт қилиб ва область бўйича ташкил этилган 300 га терим-транспорт отрядларига бириктиб қўйилган. Тошкентликлар терим техникасининг икки сменада юксак унум билан ишлашини таъминлаш мақсадида хўжаликлардаги мавжуд механик-ҳайдовчилар билан бирга қишлоқ ҳунар-техника билим юртларини ва курсларини битириб чиққан яна 1490 механизаторни теримга жалб қилишни мўлжаллаб қўйдилар. Бундан ташқари терим даврида мингга яқин созловчи усталар, слесарлар ва ёнилғи қуювчи шофёрлар ишлайди. Бу борада шаҳарлар ва район марказларидаги саноат корхоналари ва ташкилотларининг оталиқ ёрдамидан кенг фойдаланилади

Она-Ватанга ҳар қачонгидан кўпроқ қимматбаҳо саноат хом ашёси етказиб бериш юзасидан олинган юксак мажбурият масъулиятини яхши ҳис этган ҳолда етиштирилган ҳосилни тез ва сифатли териб олиш, пахтанинг бир граммини ҳам нобуд қилмаслик ва унинг таннархини арзонлаштириш тўғрисида чинакамига қайғурилаётган жойларда йиғим-терим кампаниясига тайёргарлик ана шундай намунали уюштирилгандир Бухоро, Сурхондарё ва бошқа қатор областларнинг пахтакорлари ҳам теримни пухта шайланиб кутиб олмоқдалар.

Афсуски, пахта йиғим-терими бошланишига саноқли дамлар қолганига қарамасдан, ҳали унга тайёргарлик ўлда-жўлда бўлиб ётган жойлар ҳам йўқ эмас. Айниқса, асосан пахта териш машиналарига катта умид боғланган баъзи қўриқ районларда, масалан, техника ремонти судралиб кетяпти. Жумладан, Қашқадарё областининг Усмон Юсупов, Баҳористон, Муборак, Толлимаржон районларида, Сирдарё ва Жиззах областларининг қатор хўжаликларида эрта-индин теримга тушиладиган бир пайтда терим агрегатлари ремонти тўла тугалланмаганлигини ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди.

Маълумки, пахта йиғим-терими муваффақияти маҳаллий партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, хўжалик органлари уни нечоғли яхши ташкил этишларига, барча пахтакорларнинг, механизаторлар ва тайёрловчиларнинг куч-ғайратини пахта териш ва тайёрлашни уюшқоқлик билан ўтказишга сафарбар қила билишларига ва. ниҳоят, уларнинг унумли ишлашлари учун барча қулай маданий-маиший шароитларни яратиб беришларига ҳар томонлама боғлиқдир. Маҳаллий партия комитетларининг бу йилги пахта ҳосилини йиғиб-териб олишни ташкил этиш соҳасидаги тадбирлари комплексида тошкентликлар намунаси асосида ғўза дефолиациясини ўз вақтида ва сифатли ўтказишни, шу тариқа пахта териш машиналарининг ишлаши учун имконият яратиб беришни, етиштирилган жами ҳосилни тез ва сира нобуд қилмай териб олишни кўзда тутиш айниқса муҳимдир.

Маҳаллий партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, халқ контроли органлари колхозлар, совхозлар, тайёрлов пунктлари, корхоналар ва бошқа ташкилотларда ҳосилни йиғиб-териб олишга тайёргарликнинг бориши, моддий-техника ресурсларини сақлаш ва тежамли сарфлаш устидан назоратни кучайтиришлари, териш, ташиш, сақлаш ва қайта ишлаш чоғида пахтанинг нобуд бўлиши ва сифати бузилишига йўл қўймаслик учун тегишли чораларни амалга оширишлари керак. Карталарнинг терим машиналари айланадиган жойларини пухталаб текислаш, машиналарнинг айланиши учун имкони борича марзалардан, карталарнинг четкалари ва бурчакларидан, мувақкат йўллардан фойдаланишни эътиборда тутиш керак. Айни пайтда ўқариқлар ва муваққат ариқчаларни ҳам яхшилаб текислашни унутмаслик керак. Машина терими учун ажратилган майдонларда бирор туп бегона ўт бўлмаслиги керак, уларни иложи борича дефолиация ўтказилгунга қадар илдизи билан юлиб олиш шарт. Йиғим-терим даврида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1981 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашга ҳозирлик кўриш тўғрисидаги қарорида уқдирилганидек, теримда юксак суръат учун мусобақа ғолибларини тақдирлаш билан бир қаторда пахта териш бригадаларининг бошлиқларини, механик-ҳайдовчиларни, теримчиларни теримни юқори сифатли қилиб ўтказганлиги ва пахта нобудгарчилигига йўл қўймаганлиги учун маънавий ва моддий жиҳатдан рағбатлантириш чораларини ҳам кенг қўллаш лозим.

Тажриба шуни кўрсатадики, ғўзани биологик жиҳатдан етилиши биланоқ қанчалик тез ва сифатли дефолиация қилиб, машина терими учун кенг имконият яратилган ва терим суръатини жадаллаштиришга эришилган тақдирда етиштирилган ҳосилни узоғи билан бир ой ичида йиғиштириб олиш мумкин. Бунга эришиш учун ҳамма жойда ишни тошкентлик пахтакорлар тажрибаси асосида индустриал технология бўйича ташкил этиш, ташкилотчилик ва сиёсий-оммавий ишларининг, маънавий ва моддий рағбатлантиришнинг бутун йўналишини терим кампаниясини намунали ўтказиб, ҳар бир бригада. колхоз, совхоз, район, область жонажон Коммунистик партиямизнинг XXVI съезди қарорларига жавобан ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йили учун қабул қилган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажариш учун бошланган мусобақа байроғини янада баланд кўтариш керак.

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

ДЕФОЛИАЦИЯ ҚИЗҒИН

Шеробод районидаги Н. Муродов номли қўриқ совхози механизаторлари ғўза дефолиациясини қизғин олиб боришмоқда. Хўжаликда съездлар йили ҳосилини териб олиш учун 10 та терим-транспорт отрядлари тузилди. 75 агрегат, пахтани ташиш машиналари тайёрлаб қўйилди. 10 минг тонна ҳосил тайёрлаб, пландаги 26 центнер ўрнига ҳар гектаридан 35 центнердан пахта териб олиш хўжалик аъзоларининг бу йилги мақсадидир. Суратларда: (пастда) механизатор О. Мамараимов. У бу йил 500 тонна пахта термоқчи. Айни кунларда эса дефолиация ишларида намуна кўрсатяпти. Хўжалик пахтазорининг бугунги кўриниши.

М. Хўжаев фотолари (ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСда

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС партиянинг XXVI съезди тасдиқлаган социал программага мувофиқ, болали оилаларга давлат ёрдамини кучайтириш ва аҳолининг пенсия таъминотини янада яхшилаш юзасидан кўриладиган тадбирларни амалга ошириш тартиби ва муддатлари тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Ишлайдиган ва умумий меҳнат стажи камида бир йил бўлган оналар учун, шунингдек ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқийдиган хотин-қизлар учун чақалоқ бир ёшга чиққунича унга қараб туриш учун қисман ҳақ тўланадиган отпуск жорий этилади, Узоқ Шарқ, Сибирь районларида ва мамлакатнинг шимолий районларида ойига 50 сўм миқдорида, қолган районларда эса ойига 35 сўм миқдорида отпуск ҳақи тўланади, шунингдек бола бир ярим ёшга тўлгунча унга қараб туриш учун иш ҳақи сақланмаган ҳолда қуйидаги муддатларда қўшимча отпуск жорий этилади:

Узоқ Шарқ ва Сибирь районларида, мамлакатнинг шимолий районларида (Карелия АССР ва Коми АССРда, Архангельск, Мурманск областларида), шунингдек Вологда, Новгород ва Псков областларида (бу областларда отпуск ҳақи мамлакатнинг шимолий районлари учун кўзда тутилган миқдорда) 1981 йилнинг 1 ноябридан;

РСФСРнинг қолган районларида, Украина, Белоруссия, Молдавия ва Болтиқбўйи республикалари районларида —1982 йилнинг 1 ноябридан;

Қозоғистон, Ўрта Осиё ва Закавказье районларида 1983 йилнинг 1 ноябридан тўланади.

Шу районларда ишлайдиган ёки ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқийдиган оналарга биринчи бола туғилганида 50 сўм миқдорида ва иккинчи ҳамда учинчи бола туғилганида 100 сўм миқдорида давлатнинг бир йўла бериладиган нафақасини тўлаш ана шу муддатларда жорий этилади.

1981 йилдан бошлаб ишлайдиган ва 12 ёшгача икки ва ундан ортиқ боласи бўлган аёлларга ҳақ тўланадиган қўшимча уч кунлик отпуск берилади.

1981 йилнинг 1 декабридан бошлаб ёлғиз оналарга давлат нафақасининг миқдори ҳар бир бола учун ойига 20 сўмга қадар оширилади ва у бола 16 ёшга тўлгунча (стипендия олмайдиган ўқувчилар 18 ёшга тўлгунча) шу нафақа тўлаб борилади.

СССРнинг «Давлат пенсиялари тўғрисида»ги Қонунига биноан белгиланган пенсияларнинг минимал миқдори 1981 йилнинг 1 ноябридан бошлаб қуйидагича оширилади:

I группа инвалидликка ва меҳнатга лаёқатсиз уч ёки ундан кўп оила аъзолари боқувчисидан маҳрум бўлганида — ойига 75 сўмга қадар;

кексаликка, II группа инвалидликка ва меҳнатга лаёқатсиз икки оила аъзоси боқувчисидан маҳрум бўлганида — ойига 50 сўмга қадар;

III группа инвалидликка умумий касаллик оқибатида — ойига 26 сўмгача, ишда майиб бўлганлиги ёки касб касаллиги оқибатида — ойига 30 сўмгача;

муддатли хизмат оддий составидаги ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига боқувчисидан маҳрум бўлганида меҳнатга лаёқатсиз бир оила аъзоси учун — ойига 38 сўмгача, ишчи ва хизматчиларнинг оилаларига меҳнатга лаёқатсиз бир оила аъзоси учун — ойига 28 сўмгача оширилади.

Боқувчисидан маҳрум бўлганда, шу жумладан иш стажи етмаган ҳолда СССРнинг «Давлат пенсиялари тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ ёки СССРнинг «Колхоз аъзоларига бериладиган пенсиялар ва нафақалар тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ 16 ёшга (ўқувчилар—18 ёшга) тўлмаган болаларга тайинланадиган пенсия миқдори (пенсияларнинг белгиланган максимал миқдорлари миқёсида) ҳар бир болага ҳисоблаганда ойига 20 сўмдан кам бўлмаслиги кераклиги кўзда тутилган.

Беш ёки ундан ортиқ бола туққан ва уларни саккиз ёшгача тарбиялаб ўстирган аёлларга, шунингдек саккиз ёш ва ундан катта бўлган ва болаликдан инвалидларнинг оналарига башарти улар камида 5 йил ишлаган бўлса, пенсия тайинлашни сўраган пайтигача уч йиллик узлуксиз иш стажи бўлса иш даврида пенсия ёшига етиш-етмаслигидан қатъи назар иш стажи тўла бўлмаса ҳам 55 ёшга тўлиши билан 1981 йилнинг 1 ноябридан кексалик пенсиялари тайинланаверади.

Кўзда тутилган шу тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида болалари бўлган 4,5 миллиондан ортиқ оиланинг, 14 миллионга яқин пенсионернинг моддий аҳволи яхшиланади. Шу мақсадларга давлат бюджетидан бир йилда салкам 2,5 миллиард сўм сарфланади.

ПЛАН—ҲАР БИР КОЛЛЕКТИВ УЧУН ҚОНУН

Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармасининг хабар беришича, республика саноати маҳсулот реализация қилиш юзасидан 1981 йил январь-август ойлари планини 102,1 процент бажарди, саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 1980 йилнинг январь-август ойларига нисбатан 7,8 процент ўсди, меҳнат унумдорлиги 4,8 процент ошди.

Қорақалпоғистон АССР, областлар ва Тошкент шаҳри саноатида маҳсулот реализация қилиш, ишлаб чиқариш ҳажми ва меҳнат унумдорлиги жиҳатидан январь-август ойлари планининг бажарилишини қуйидаги маълумотлардан кўриш мумкин:

Биринчи устун — областлар, иккинчи устун — маҳсулот реализация қилиш бўйича планнинг бажарилиш проценти, учинчи устун — ишлаб чиқариш бўйича планнинг бажарилиш проценти, тўртинчи устун — меҳнат унумдорлиги бўйича планнинг бажарилиш проценти, бешинчи устун — 1981 йил январь-август ойларида ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиш суръатлари 1980 йилнинг январь-август ойларига нисбатан процент ҳисобида

Ўзбекистон ССР	102,1	102,5	102,5	107,8
шу жумладан:				
Қорақалпоғистон АССР	101,6	102,1	101,3	94,0
Андижон области	103,4	104,4	104,2	110,0
Бухоро области	103,2	103,2	103,8	105,2
Жиззах области	106,1	106,4	105,6	114,8
Қашқадарё области	101,7	101,7	102,8	111,8
Наманган области	104,2	105,3	104,2	115,2
Самарқанд области	103,5	104,0	103,5	110,8
Сурхондарё области	102,8	102,9	104,3	113,2
Сирдарё области	101,1	100,7	100,2	117,0
Тошкент области	102,1	102,4	102,6	104,8
Фарғона области	100,0	100,0	99,5	107,4
Хоразм области	102,7	103,2	103,1	109,2
Тошкент шаҳри	101,8	102,1	102,5	106,5

Наманган машинасозлик заводи, Олмалиқ тош йўниш комбинати, Олмалиқ мебель фабрикаси, Андижон пойабзал фабрикаси, Андижондаги «ВЛКСМ 50 йиллиги» трикотаж фабрикаси, Наманган пиво-алкоголсиз комбинат, Каттақўрғон гўшт комбинати ва бошқа бир қанча корхоналар планни муваффақиятли бажардилар.

Кўмир ва газ қазиб олиш, электр энергия ҳосил қилиш, куч трансформаторлари, пахта териш машиналари, минерал ўғитлар, пахта толаси, пайпоқлар, шойи газлама, трикотаж буюмлар, колбаса маҳсулотлари, мол ёғи, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш плани ошириб бажарилди.

Шу билан бирга Микробиология саноати бош бошқармаси, Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги корхоналари маҳсулот реализация қилиш юзасидан январь-август ойлари планини бажара олмадилар.

Бир қанча корхоналар ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан январь-август ойлари планининг бажарилишини таъминламадилар. Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Фарғона шиша идишлар заводи, Бухоро пиллакашлик фабрикаси, «Ургенчрасжирмаслопром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Андижон гидролиз заводи, Тошкент вагон ремонти заводи, Тошкент ошхона мебеллари заводи, ип газлама ва гилам буюмлар ишлаб чиқариш корхонаси, консерва ишлаб чиқариш корхоналари ва бир қанча бошқа корхоналар шулар жумласидандир.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органлари айрим коллективларнинг планни бажармаганлиги, ишлаб чиқариш ҳажмини ўстириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш суръатларини пасайтирганлиги сабабларини текшириб кўриб, КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди тарихий қарорларини амалга оширишга қаратилган давлат планлари ва социалистик мажбуриятларини бажаришда уларга зарур ёрдам беришлари лозим. Фан ва техника тараққиёти, меҳнат унумдорлигини ошириш, моддий ва меҳнат ресурсларини бутун чоралар билан тежаш асосида корхоналар ишининг сифат кўрсаткичларини яхшилаш юзасидан чоралар кўриш, ҳар бир корхонанинг ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йили планлари ва социалистик мажбуриятларини бажариши учун шарт-шароитлар яратиш, умуман беш йиллик топшириқларини адо этиш учун мустаҳкам замин вужудга келтириш зарур.

НЕФТЬ ВА ГАЗЧИЛАР БАЙРАМИ

Мамлакатимизнинг нефть ва газчилари зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Нефть ва газ қувурлари тез суръатлар билан барпо этилмоқда. Беш йилликнинг биринчи йили ва умуман беш йиллик план топшириқларини бажариш учун социалистик мусобақа кенг авж олиб кетди.

Нефть ва газ саноатининг Бутуниттифоқ кунига бағишланган тантанали йиғилиш қатнашчилари коллективлар иш самарадорлиги ва сифатини оширишга интилаётганлиги тўғрисида гапирдилар. Бу йиғилиш 4 сентябрь куни Москвада, Кремлдаги Съездлар саройида бўлиб ўтди.

Президиумда КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Долгих, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Н. К. Байбаков, В. Э. Димшиц, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, олимлар, ишлаб чиқариш илғорлари, социалистик мусобақа ғолиблари, пойтахт жамоатчилигининг вакиллари ўтиришибди.

Газ саноати министри В. А. Динков доклад қилди.

Йиғилиш қатнашчилари шу тармоқ ходимлари КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошириш учун бутун куч, билим ва тажрибани сарф қиладилар, деб ваъда бердилар.

(ТАСС мухбири).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИ

5 сентябрь куни Тошкентда область партия комитетининг пленуми бўлди. Пленум қатнашчилари КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартияси XX съездининг қарорлари асосида чорвачиликни жадал ривожлантириш соҳасида область партия ташкилотининг вазифаларини муҳокама қилдилар.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш, ем-хашак тайёрлашни комплекс кўпайтириш соҳасида қилинган ишларнинг натижалари кўриб чиқилди, тармоқни янада тезроқ ривожлантириш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланди. Пленум қатнашчилари область коммунистлари, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари партия XXVI съезди қарорларини, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Тошкент области чорвадорларига йўллаган мактубида баён этилган йўл-йўриқлар ва тавсияларни бажара бориб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ҳамма соҳаларида янгидан-янги муваффақиятларга эришадилар, деб ишонч билдирди.

Пленумда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

КЎРГАЗМА ОЧИЛДИ

ТЕРМИЗда 5 сентябрь куни Сурхондарё халқ хўжалиги ютуқларининг кўргазмаси очилди. М. Горький номидаги шаҳар маданият ва истироҳат боғи ҳиёбонларида жойлаштирилган жуда кўп экспонатлар, фотосуратлар, паннолар область меҳнаткашлари экономика ва маданиятни ривожлантиришда эришган муваффақиятлар тўғрисида ҳикоя қилади. Халқ истеъмоли молларига кўп жой ажратилган. Бу ерда томошабинлар Бойсун шойи тўқиш фабрикасининг. Шеробод сопол заводининг ва маҳаллий саноатга қарашли бошқа корхоналарнинг буюмлари билан танишишлари мумкин. Кўплаб қишлоқ хўжалик ва урмон хўжалиги маҳсулотлари қўйилган.

Областдаги барча районлар қўлга киритган ўз ютуқларини намойиш қиладилар. Бунинг учун махсус кунлар ўтказиш кўзда тутилмоқда. Колхоз, совхоз, ўқув юртлари, шаҳар ва район маданият уйлари бадиий ҳаваскорлик коллективларининг ўз маҳоратларини намойиш қилишлари кўргазманинг маданий программасига киритилган.

Кўргазмани очиш вақтида Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари А. К. Каримов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

МИРЗАЧЎЛ КОММУНИЗМ ХИЗМАТИДА

ГУЛИСТОН, 5 сентябрь. (ЎзТАГ). Кейинги чорак аср давомида Мирзачўлда жуда катта ўзгаришлар рўй берди. Илгари қақраб ётган ўлка мўл-кўлчилик воҳасига айланди. Қўриқ ерларда мўл «оқ олтин» ҳосили етиштирилмоқда. Бу ерда боғлар, токзорлар пайдо бўлди, замонавий посёлкалар қад кўтарди. Сирдарё область меҳнаткашлари намояндаларининг бугун бўлиб ўтган тантанали йиғилиши Мирзачўлни ўзлаштиришнинг йигирма беш йиллигига бағишланди. Йиғилишда Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. Хайдуров доклад қилди.

Докладчи ва йиғилишда сўзга чиққан ўртоқлар Мирзачўлда рўй берган ўзгаришлар партия ва ҳукуматнинг халқ бойлигини кўпайтириш, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш тўғрисида тинимсиз қилаётган ғамхўрлиги натижаси эканлиги ҳақида гапирдилар. Биргина Сирдарё областида 140 минг гектар ер ўзлаштирилди. Чорак аср давомида қўриқ ерда ҳар йили етиштирилган пахта миқдори тўрт барагардан зиёд кўпайди. Бу ерда ўттизта йирик совхоз посёлкаси, Янгиер ва Ширин шаҳарлари барпо этилди. Қишлоқ хўжалиги билан бир қаторда саноат тез суръатлар билан ривожланди. 1956 йилда областда атиги олтита саноат корхонаси бор эди, ҳозирги вақтда эса уларнинг сони элликтадан ошиб кетди. Мирзачўлни Совет Иттифоқининг ҳамма жойларидан бу ерга келган кўплаб миллат намояндалари ўзлаштирдилар.

Ўн биринчи беш йилликда сирдарёликлар олдида катта вазифалар турибди. Улар йиллик пахта топширишни ярим миллион тоннага етказишлари лозим. Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари, саноат ишлаб чиқариши ҳам тез суръатлар билан ривожлантирилади.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. А. Хўжаев нутқ сўзлади.

КАРТОШКАНИ ЎЗ РЕСУРСЛАРИМИЗ ҲИСОБИГА ЕТИШТИРАЙЛИК

Халқимиз картошка ноннинг ўрнини босади, деб бежиз айтмайди. Ҳақиқатан ҳам картошка истеъмол қилинмайдиган бирон оилани топиш қийин. Картошка овқат рационига қарийб ҳар куни киради. 1980 йилда мамлакатимизда аҳоли жон бошига 140 килограммдан нон, қарийб шунча —119 килограммдан картошка истеъмол қилинди.

Сўнгги вақтларгача мутлақо асоссиз равишда Ўрта Осиё республикаларида картошка яхши ўсмайди, уруғлик тез бузилади, ҳосил паст бўлади деб ҳисобланар эди. Бундай фикр азалдан мавжуд бўлган ва шу сабабли ҳар йили республикамизга мамлакатнинг Европа қисмидан, Белоруссия ва Украинадан картошка келтириш планлаштирилган. Шу боисдан узоқ йиллар мобайнида республикада картошка танқис, унинг бозор нархи юқори бўлиб келди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати ана шу масалани кўриб чиқдилар. Ўнинчи беш йилликнинг бошланишидаёқ картошка экиладиган майдонларни кенгайтириш юзасидан таъсирчан чора-тадбирлар белгиланди, агротехникани яхшилаш, ҳосилдорликни ошириш, картошка етиштиришни кескин кўпайтириш вазифалари қўйилди. Картошка етиштириш учун бир мунча қулай бўлган зоналар аниқланди, ихтисослаштирилган бўлимлар, бригадалар ташкил этилди, кадрлар тайёрланди. Натижада республика колхоз ва совхозларида картошка етиштириш ўнинчи беш йиллик мобайнида тўққизинчи беш йилликдагига нисбатан 1,4 баравар ортди ва 1980 йилда қарийб 160 минг тоннани ташкил этди.

Республика колхоз ва совхозларида картошканинг ўртача ҳосилдорлиги анча ошди. Самарқанд областидаги «Боғизоғон» совхозида, Тошкент областидаги «Партия XX съезди», Карл Маркс номли колхозларда, «Хасково» совхозида гектаридан олинаётган картошканинг ўртача ҳосилдорлиги 140—150 центнерни ташкил этмоқда. Фарғона областидаги «Сўх» совхозида эса қатор йиллардан буён гектаридан 160—170 центнердан картошка ҳосили олинмоқда. 1980 йилда Чуст районида ҳар гектар ердан ўртача 190 центнердан, кўпгина хўжаликларда эса 200 центнер ва ундан ҳам кўп ҳосил олишга эришилди. Бундай ҳосилдорлик Белоруссияда ва азалдан картошка етиштириб келинаётган бошқа зоналардаги ҳосилдорлик даражасига тенгдир.

1980 йил охирида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети озиқ-овқат программасини янада ривожлантириш мақсадида республикада картошкачиликни янада ривожлантириш тўғрисида қарор қабул қилди. Ушбу қарорда 1985 йилда 560 минг тоннагача картошка етиштириш яъни республикани ўз ресурслари ҳисобига етиштирилган картошка билан таъминлаш вазифаси қўйилди.

Кеча республика газеталарида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республикада картошкачиликни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида» 1980 йилда қабул қилинган қарорнинг қандай бажарилаётганлиги ҳақида қарори эълон қилинди. Унда илгариги қарорнинг қанчалик катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди. Партия ташкилотлари, совет, қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш органлари, республиканинг колхоз ва совхозлари қарорда белгиланган кўрсатмаларни бажара бориб, бу экинни етиштиришни ихтисослаш ва концентрациялашни чуқурлаштириш бўйича тадбирларни амалга оширмоқда. Товар ва уруғлик картошка етиштириладиган асосий зоналар белгилаб чиқилди. Картошкачиликка ихтисослашган 18 та совхоз ташкил этилди. Колхоз ва совхозларга техника, минерал ўғит ва уруғлик материаллар етказиб бериш кўпайди. Картошка харид нархининг оширилганлиги муҳим аҳамиятга эга бўлиб, хўжаликларнинг моддий манфаатдорлигини оширди. Картошка экиладиган майдонлар кенгайди. Ўн биринчи беш йилликнинг дастлабки йилидаёқ республика хўжаликлари 22,5 минг гектар майдонга картошка экишди. Бу 1980 йилдагига нисбатан бир ярим баравар ортиқдир. Картошка етиштириш агротехникаси яхшиланди, ҳосилдорлиги ошди. Буларнинг ҳаммаси картошка ялпи ҳосилини ва маҳсулот тайёрлашни кескин кўпайтириш имконини берди. Шу йилнинг 1 сентябригача колхоз ва совхозларда 126 минг тонна картошка қазиб олинди. Бу — 1980 йилнинг шу давридагига нисбатан 1,7 баравар кўпдир. Давлатга 120 минг тонна — бултургидан икки баравар кўп картошка сотилди. Картошка етиштириш ва тайёрлаш кўпайтирилганлиги республика аҳолисини бирмунча арзон нархдаги эртаги картошка билан таъминлашни кескин яхшилаш имконини берди.

Тошкент областининг хўжаликлари картошка етиштириш ва тайёрлашни кўпайтиришга айниқса катта ҳисса қўшдилар. Улар давлатга 69 минг тонна картошка топшириб йиллик картошка тайёрлаш ҳажмини 108 процент адо этдилар. Қашқадарё, Наманган, Сурхондарё областларининг колхоз ва совхозлари давлатга картошка топшириш планларини муваффақиятли бажардилар.

Республикамизнинг тупроқ иқлим шароити мамлакатда энг эртаги картошка етиштириш имконини беради. Бу сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти ўтказган тажрибаларда, шунингдек, Сурхондарё ва Қашқадарё областларининг бир қатор хўжаликларининг иш тажрибасида синаб кўрилган. Бу хўжаликларда уруғни кузда экиш ва қаттиқ совуқ бўлган пайтларда экинни полиэтилен пленкалари билан ёпиб парвариш қилиш усули орқали ғоят эртаги картошка етиштириляпти. Бу қимматли тажрибани кенг ёйиш зарур.

Афсуски, ҳали республикада паст ҳосил олаётган, ана шу муҳим озиқ-овқат экинига етарли эътибор бермаётган хўжаликлар оз эмас. Масалан, ўтган йили Чироқчи, Урганч, Зомин районларида ҳар гектар ердан ўртача атиги 30—35 центнердан, яъни сарф қилинган уруғликка тенг миқдорда ҳосил олинди. Сирдарё, Самарқанд, Сурхондарё ва бошқа бир қатор областларда ҳам паст ҳосилли хўжаликлар анчагина.

Картошка етиштириш ва уни парваришлаш жараёнларини механизациялаш картошка етиштиришни кўпайтириш ва унинг таннархини пасайтиришга хизмат қилади. Бу борада Оржоникидзе районидаги «Маданият» колхозининг иш тажрибаси яхши мисол бўлади. Бу ерда картошкани парвариш қилиш ва ҳосилни йиғиштириб олиш технологияси тўла механизациялаштирилган. Колхозда еттита картошка қазиб оладиган комбайн мавжуд. Уларнинг ҳар бири билан йилига 330—350 тоннадан картошка йиғиштириб олинаётир. Мурод Жуметов, Баҳодир Анорбоев сингари пешқадам комбайнчилар эса мавсумда 600 тоннадан картошка қазиб олишга эришмоқдалар. Бу хўжаликда картошка ҳосилдорлиги гектар бошига 170—175 центнерни ташкил этяпти.

Республикадаги пешқадам картошкачилик хўжаликларининг тажрибалари шуни яққол кўрсатмоқдаки, хўжалик ҳисобидаги ихтисослаштирилган картошкачилик бригадалари тузиш меҳнатни ташкил этишнинг энг рационал формасидир. У доимий коллектив бўлиб картошка ҳосилдорлиги ва ялпи ҳосилни кўпайтиришдан, уни етиштиришга кетадиган сарф-харажатларни камайтиришдан манфаатдор бўлади. Бу бригадаларда ер ва техникадан, сув ва минерал ўғитлардан, бошқа моддий техника воситалари ва меҳнат ресурсларидан юксак самарали фойдаланилади.

Айрим хўжаликларнинг мутахассислари бизнинг шароитимизда фақат картошканинг тезпишар навларини етиштириш лозим деб нотўғри ўйлайдилар. Бу қандайдир даражада мавсумга қараб харид нархларидаги мавжуд фарқлар билан ҳам изоҳланади. Ҳозир бу нуқсонлар бартараф этилди. Уруғлик материалларни ўзимизда етиштиришга ўтиш серҳосил, сақлаш учун чидамлилиги билан ажралиб турувчи кеч пишар картошка навларини экишни ҳам тақозо этади. Амалда кеч пишар навлар эрта пишар навларнинг икки марта берадиган ҳосилига тенг ҳосил бера олади.

Кеч пишар навлар уруғлигини сақлаш учун сунъий совитиладиган омборларнинг ҳожати йўқ. Колхоз ва совхозларнинг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, кеч пишар навлардан фойдаланилганда бошқа республикалардан кўп миқдорда уруғлик ташиб келтириш талаб этилмайди.

Сентябрь ойининг охирида республика хўжаликлари кечки картошкани ёппасига қазиб олишга киришади. Ҳосилни қисқа муддатларда йиғиштириб олиш учун картошка қазиб оладиган машина-комбайнлардан, картошка қазиш механизмларидан фойдаланиш ва уларнинг ишини икки сменада ташкил этиш зарур.

Колхоз ва совхозларни районлаштирилган юқори сифатли уруғлик материаллар билан таъминлаш картошкачиликни тўғри юритишнинг зарурий шарти ҳисобланади. Ана шунинг ўзи ҳосилдорликни 20—25 процент ошириш имкониятини беради. Уруғлик учун ажратилган участкалардаги картошка қазиб олинаётган пайтда сифатга алоҳида эътибор берилиши, картошканинг лат емаслиги ва пухта сараланишини таъминлаш зарур.

Республиканинг ўзида уруғчилик базасини яратиш борасида собит қадамлик билан иш олиб борилмоқда. Шу йил совхоз ва колхозларда уруғлик учун 6,2 минг гектар ерга картошка экилди. Бу майдонларда 55 минг тонна уруғлик картошка тайёрлаш мўлжалланмоқда. Унинг яхши сақланишини таъминлаш даркор.

Уруғлик материалларни маҳаллий селекция асосида тайёрлашга ўтиш картошкачилик ривожини жадаллаштириш шартларидан биридир. Республикада сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти яратган, яхшиланган «Обидов-2» ва Самарқанд қишлоқ хўжалик институтида яратилган «Зарафшон-1» навлари мавжуд. Бу навларни ишлаб чиқаришга жорий этишни тезлатишга жиддий эътибор бериш лозим.

Куз-қиш фаслида аҳолини картошка билан узлуксиз таъминлаб туриш учун товар картошканинг бир қисмини омборларда сақлаш зарур. Бунинг учун барча омборлардан, бундай омборлар бўлмаган жойларда эса картошкани сақлашнинг қўлбола усулларидан фойдаланиш лозим.

Картошкани контейнер усулида ташиш ва сақлаш яхши иқтисодий натижа беради. Бу прогрессив усулни бутун чоралар билан ёйиш даркор.

Картошка омборларини тезроқ қуриш муҳим масалалардан бири ҳисобланади. Бу, картошкани нест-нобуд бўлишдан сақлабгина қолмай, аҳолини картошка билан бир маромда таъминлаб туриш имконини ҳам беради. Афсуски, қурилиш ташкилотлари уларни суст қуряпти, буюртма плани ишларини бажаролмаяптилар.

Республика колхоз ва совхозларидаги картошка экилган майдонларнинг эндигина ярмидаги ҳосил йиғиштириб олинди. Шу боисдан ҳозир ҳосилни энг қисқа муддатларда нест-нобуд қилмасдан йиғиштириб олиш лозим. Картошка ҳосилини йиғиштириб олишни алоҳида назорат остига олиш, бу ишнинг аниқ, пухта ташкил этилиши учун масъул бўлган колхоз ва совхозлар, совет ва қишлоқ хўжалик ташкилотлари раҳбарларига ва мутахассисларига талабчанликни ошириш партия ташкилотларининг бурчидир. Картошка етиштиришни кўпайтириш КПСС XXVI съезди илгари сурган озиқ-овқат программасининг ҳал этилишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилади.

Т. ЗИНИН,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қишлоқ хўжалик бўлимининг мудири.

БУХОРО ОБЛАСТИ ҒАЛЛАКОРЛАРИНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ

БУХОРО ОБЛАСТИНИНГ ғаллакорлари КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди тарихий қарорларини амалга ошира бориб, социалистик мусобақани кенг авж олдириб, донли экинлардан мўл ҳосил етиштирдилар ва давлатга дон сотиш топшириғини муваффақиятли бажардилар. Биринчи марта Ватан омборларига 50 минг тонна маккажўхори ва бошоқли экинлар дони етказиб берилди, дон тайёрлаш умумий ҳажми 208 процент бажарилди. Давлатга 4 минг тонна ва бундан ҳам кўпроқ юқори сифатли дон топширган Ромитан, Ғиждувон, Вобкент, Пешку, Свердлов, Шофиркон, Қизилтепа районлари меҳнат ғалабасига салмоқли ҳисса қўшдилар. Областдаги бошқа районлар ҳам ғалла тайёрлаш топшириқларини муваффақиятли бажаришга муносиб ҳисса қўшдилар.

Область колхоз ва совхозлари келгуси йил ҳосили учун ўзларини юқори сифатли уруғлик билан таъминладилар. Ромитан районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхози, Ғиждувон районидаги «Зарафшон», С. Айний номли, Қизилтепа районидаги Ленин номли, Навоий районидаги «Ўзбекистон», Вобкент районидаги «Зарафшон», Олот районидаги «Ленинград», Пешку районидаги «Октябрь» колхозлари ва кўпгина бошқа хўжаликлар фидокорона меҳнат натижасида, илғор агротехникадан ва илғор хўжаликларнинг тажрибасидан фойдаланиб суғориладиган майдонларнинг ҳар гектаридан 40—45 центнердан буғдой ва арпа йиғиштириб олдилар.

Область маккажўхорикорлари илғор агротехникадан моҳирлик билан фойдаланиб, маккажўхори донидан мўл ҳосил олишга эришмоқдалар. Ромитан, Пешку районларидаги хўжаликларда ҳар гектар ердан 100-115 центнердан «қаҳрабо дон» олинди.

Ромитан районидаги Энгельс номли колхоздан А. Шукуров, Пешку районидаги Жданов номли колхоздан Қ. Ҳасанова, Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхоздан Г. Жамолова, Қизилтепа районидаги «Москва» колхозидан Н. Зарипов, Свердлов районидаги Навоий номли колхоздан Ч. Эгамов бошлиқ маккажўхорикорлик бригадалари ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 110-125 центнердан маккажўхори дони йиғиштириб олиб ажойиб муваффақиятларга эришдилар.

Совхоз ишчилари, колхозчилар, механизаторлар, қишлоқ хўжалик мутахассислари, тайёрлаш ва транспорт ташкилотлари ходимлари юксак маҳорат кўрсатиб, ўрим-йиғим конвейерининг аниқ-пухта ишлашини таъминлаб, фидокорона меҳнат қилганликлари туфайли дон етиштириш ва тайёрлашни кўпайтиришда ана шундай катта муваффақиятга эришилди.

Область хўжаликлари бу йил давлатга пилла, қоракўл тери, картошка ва ҳўл мева сотиш юзасидан план ва социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини таъминладилар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш давом этмоқда.

Область пахтакорлари мўл пахта ҳосили етиштириб, уни тайёрлашга муваффақиятли равишда киришдилар.

Қишлоқ хўжалиги ходимлари кузги-дала ишларининг бутун комплексини ўз вақтида тугаллаш, давлатга деҳқончилик ва чорвачиликнинг барча маҳсулотларини сотиш юзасидан социалистик мажбуриятларни бажариш учун ҳамма ишларни қилмоқдалар.

БУГУН — БУТУНИТТИФОҚ НЕФТЬ ВА ГАЗ САНОАТИ ХОДИМЛАРИ КУНИ

ОЛОВКОРЛАР

КПСС XXVI съезди белгилаб берган улуғвор режаларни муваффақият билан амалга ошириш учун кураш олиб бораётган бутун совет халқи сингари Ўзбекистон нефть ва газ саноатининг оловкорлари ҳам ўн биринчи беш йиллик вазифаларини амалга ошириш соҳасида янгидан янги меҳнат зафарларини қўлга киритмоқдалар. Республика нефть ва газ саноатининг корхоналари коллективлари фидокорона меҳнат қилиш натижасида 1981 йил саккиз ойлик топшириқларини зиёда қилиб бажаришга эришдилар. Кейинги етти ойнинг ўзидагина республикамизда 800 минг тоннадан ортиқ нефть ва газ конденсати қазиб чиқарилди. Шаҳар ва қишлоқларимиздаги 46 минг хонадон газлаштирилди. 108 минг метрдан кўпроқ кон жинслари пармалаб чиқарилди. 28 нефть ва газ қудуқлари фойдаланишга топширилди. 9 та чуқур пармалаш қудуқлари синовдан ўтказилди.

Ўзбекистоннинг ёқилғи-энергетика ва иқтисодий потенциалини ошириш билан боғлиқ масалаларнинг, мамлакат халқ хўжалигининг бундай хом ашёга бўлган эҳтиёжи ортиб бораётганлигини чуқур англаган Бутуниттифоқ «Союзузбекгазпром» саноат бирлашмаси, «Мубарекгазпромстрой» «Бухарагазпромстрой», «Узбекгидроэнергострой» ва «Нaингазстрой» трестларининг коллективлари ташаббус кўрсатдилар — Муборак газ комплексини муддатидан илгари ўзлаштириш юзасидан юксак социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар. Бу ташаббус Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан маъқулланди. Бундай эътибор қурувчилар, монтажчилар, корхонани ишлатувчилар, буюртмачилар, таъминотчилар коллективларини меҳнатда янги зафарларга руҳлантириб юборди. Бу ерда социалистик мусобақа ғолиблари мунтазам равишда рағбатлантириб келинмоқда.

Нефть ва газ саноати ходимларининг байрами кунида «Ўзбекнефть» бирлашмаси нефтчилари ҳамда пармаловчиларининг меҳнат зафарларини алоҳида таъкидлаб ўтиш мумкин. Ўн биринчи беш йиллик дастлабки йили топшириқларини муваффақиятли бажариш учун қизғин давом этаётган социалистик мусобақада бирлашманинг етакчи касблардаги 133 бригадаси фаол иштирок этмоқда. Уларнинг 108 таси 8 ойлик планларинигина эмас, юксак социалистик мажбуриятларини ҳам шараф билан адо этдилар.

Нефть саноати министрлиги коллегияси ва нефть ҳамда газ саноати ишчилари касаба союзи Марказий Комитетининг қарорига биноан 1981 йилнинг дастлабки ярми Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққан Андижон нефть бошқармаси, «Ўзбекнефть» бирлашмасининг ишчилар таъминоти бошқармаси иккинчи пул мукофотлари билан, Фарғона нефть бошқармаси ва Қўқон пармалаш ишлари бошқармаси коллективлари учинчи пул мукофоти билан тақдирландилар.

«Союзузбекгазпром» Бутуниттифоқ саноат бирлашмасининг корхоналари ва ташкилотлари коллективлари ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йилини зарбдор меҳнат билан нишонламоқдалар. Бу коллектив Газ саноати министрлиги системасида энг йирик корхоналардан бири ҳисобланади. У Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг 1981 йил олти ойлик якунларида ғолиб деб топилди. Бу муваффақиятга «Каракалпакгаз», «Бухарагаз», «Хорезмгаз» бирлашмалари ва Муборак газни қайта ишлаш заводининг меҳнаткашлари муносиб ҳисса қўшдилар. Бирлашма коллективи шу йилнинг олти ойидагина пландан ташқари 1,4 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот реализация қилди. Планда белгиланганидан 173,2 миллион кубометр кўп газ ва 34,2 миллион тонна зиёд нефть ҳамда газ конденсати қазиб олинди.

Ўзбекистон газ қудуқларини пармалаш бирлашмасининг коллективлари ҳам белгиланган план ва зиммага олинган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажармоқдалар. Етти ойлик планга қўшимча 1352 метр кон жинслари пармалаб чиқарилди ва пландан ташқари бир қудуқ фойдаланишга топширилди. Бухоро пармалаш бошқармасининг коллективи муддатидан илгари — 18 августдаёқ саккиз ойлик план бажарилганлиги ҳақида ғалаба рапорти берди. Бугунгача қўшимча 1200 метр кон жинслари қазиб чиқарилди.

Анъанавий байрам арафасида «Средазтрансгаз» ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективига ажойиб хушхабар келди. Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг иккинчи квартал якунларига кўра бу коллектив СССР Газ саноати министрлиги ва тармоқ ходимлари касаба союзи Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғига сазовор бўлди.

Партия ва ҳукуматимизнинг кундалик ғамхўрликларига жавобан Ўзбекистон нефть ҳамда газ саноатининг ходимлари КПСС XXVI съезди, Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди қарорларини амалга ошириш ишига муносиб ҳисса қўшаверадилар, корхоналар касаба союз ташкилотлари ишчи ҳамда мутахассисларнинг тежамкорлик соҳасидаги тадбирларни қандай бажараётганликларини алоҳида назорат қилади, хўжасизлик ва исрофгарчиликнинг олдини олиш чораларини кўради, ресурслар, материаллар, ускуналардан самарали фойдаланишга қаратилган тадбирларни сабот билан амалга ошираверадилар.

М. МУҲАМЕДОВ,
Ўзбекистон нефть ва газ саноати ишчилари касаба союзи республика комитетининг раиси.

ЙИЛЛАР ОША НАЗАР ТАШЛАГАНДА

ҲАРОРАТЛИ ҚАЛБ НАҚШЛАРИ

Шу йил баҳор кезлари Ўзбекистонда бўлиб ўтган Тожикистон адабиёти ва санъати кунлари қатнашчилари Қўқонга қўшиқ ва музика билан ташриф буюришди. Кўҳна шаҳарнинг кекса фуқароларидан бири, халқ рассоми Қодиржон Ҳайдаров ёзувчилар, артистларни қучоқ очиб кутиб олди. У азиз меҳмонларга мўъжазгина ўймакорлик столчасини тақдим этди. Уни бундан қарийб 60 йил муқаддам Владимир Ильич Ленинга совға ясаган қўллар бунёд этган эди...

...Ленинские Гори, Катта уй... Владимир Ильич шу ернинг иккинчи қаватидан ўзига кичкинагина хонани танлаган эди. Бир гуруҳ меҳмонлар билан торгина пиллапоядан юқори кўтариламиз. Экскурсовод меҳмонларнинг Ўзбекистондан ташриф буюрганини билгач, Ленин хонасида одатдагидан кўпроқ туриб қолди. Худди йигирманчи йилларда бўлгани каби курсилар ғилофда турибди. Ленин мебелни очишга асло рози бўлмаганди: «Буюмлар давлатники, мен бўлсам бу ерга вақтинча, ҳордиқ чиқаргани келганман...» Хонтахта ва учта курси ғилофсиз турибди. Буларни 1923 йил кузида Кремлдан келтиришган эди. Буни Фарғона меҳнаткашлари совға қилиб юборганликларини билганида Владимир Ильич ғоят қувониб, каравотининг ёнига қўйдирган эди. Нафис ўймакорлик санъатини узоқ кўздан кечириб, ўзбек устасининг санъатини ёқтириб қолганди.

Қарийб олтмиш йил ўтганидан кейин ҳам биз халқ устасининг асарларига мафтун бўламиз. Бамисоли қуёш тафтидан баҳраманд бўлгандай курси қирраларида нақшлар жилваланади. Булар гоҳ тарам-тарам қир ўтларини, гоҳ уфқдаги илонизи тоғ йўлларини эсга солади. В. И. Ленинга аталган бу совғани Қўқондаги нақшинкор уста Қодиржон Ҳайдаров тайёрлаган, ўшанда у 23 ёшда эди, деб тушунтириш берди экскурсовод.

Яқинда Ўзбекистон халқ рассоми Қ. Ҳайдаров 82 ёшга тўлди. Мезбон бизни майин жилмайиб кутиб олди. Эгнида дурадгорлик коржомаси, бошида дўппи. Эндигина ёғ-мой комбинатидан қайтиб келган экан. У ерда устанинг лойиҳаси бўйича айвонли чойхона қуриб битказилибди. Нақшинкор эшиклар, устунлари ҳам бор экан.

Суҳбат чоғи узоқ ўтмишни эслаб кетди: «Отамни ҳамма танирди, у машҳур уста бўлган». Фарғона водийсида мулла Ҳайдар Нажмиддинов ёғочни ўйиб ишлов берувчи моҳир уста ҳисобланарди. 1896 йилда Нижний Новгородда ўтказилган Бутунроссия кўргазмасида унга кумуш медаль тақдим этилган эди.

Ҳайдар шаҳарда ишловчи рус большевиклари билан дўстлашиб, революцион тўгарак машғулотларида қатнашарди. Унинг уйига шоирлар, ёзувчилар, музикачилар келиб туришарди. Қодиржон отасига Муқимий бағишлаган ушбу сатрларни ёддан билади: «Дўстим уста Ҳайдар чинордан ажойиб буюмлар ясамишдир». Отаси машҳур шоирга нафис қаламдон ҳадя этган эди.

Ҳайдаровларнинг серфарзанд оиласи Октябрь революциясини шоду ҳуррам кутиб олди. Аммо у вақтлари санъат билан шуғулланишга қўл тегармиди — босмачиларга қарши курашишга тўғри келди. «Қизил армияга... қошиқлар билан ёрдам бердик», — деб жилмаяди Қодиржон.

Қўқонда Қизил Армия полки бўларди. Кунлардан бир куни Ҳайдаровникига командир кириб келди: «Озиқ овқатимиз бор, тарелкалар ҳам етарли, аммо қошиқлардан ёлчимай турибмиз...» деб қолди. Ота-бола ўн минг дона ёғоч қошиқ тайёрлашга киришиб кетишди.

Кўп ўтмай Қўқонда педагогика техникуми очилди. Техникум муаллими, бўлғуси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзий ёғоч ўймакорлиги бўйича болаларга таҳсил беришни таклиф қилди.

— Отам мени техникум машғулотларига олиб борарди, — деб эслайди Қодиржон. — Ҳозир мен неча ёшда бўлсам, ўшанда отам ҳам шунча ёшда эдилар.

Ҳайдар техникумдан қайтаркан ўғлини қизил бурчак томон олиб борди. Шамшоддан ишланган рамкада осиғлиқ портретни кўрсатди.

— Эсингдами, — деди унга отаси, — биз яширин йиғинларда подшо ва хонларга қарши ёзилган мақолаларни ўқирдик. Уларни Ленин ёзган эди. Ленин — камбағалларнинг энг содиқ дўсти, ҳақиқий уста бўлиб етишганингда Ильичга шундай бир ажойиб курси туҳфа этгинки, бу курси яна ҳам яхшироқ ишлаш ва ўйлаш учун унга мададкор бўлсин...

Орадан кўп ўтмай отаси вафот этди. Отанинг портрет ёнидаги сўзлари ўғилнинг қалбига васиятдек муҳрланиб қолганди. Қодиржон 1923 йилда Москвада 1 Бутунроссия кўргазмаси ўтказилишини эшитиб, унга тайёргарлик кўра бошлади: «Кўргазмага бориб, портретдаги инсонни эмас, ҳақиқий Ленинннинг ўзини кўраман, совғани ўзим унга топшираман». Тонг отмасдан ўрнидан туриб ишга киришарди. Отасининг севимли нақшларига ўзи ўйлаб топганларини қўшарди. Жонажон диёри қирларининг завқи билан битилган нафис нақшлар беш қиррали юлдуз қирралари, ўроқ ва болға билан уйғунлашиб кетди.

Бир куни отасининг дўсти Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий келиб қолди. Қўқондаги машҳур шоир ва музикачи, халқ театрининг раҳбари эди. Қодиржон меҳмонга курси ва стулчаларни кўрсатди: унга маъқул бўлармикан? Ҳамза уни мақтади! Курсичага «Халқларнинг буюк доҳийси ўртоқ Ленинга Фарғона меҳнаткашларидан» деб ўйиб ёзиб қўйишни маслаҳат қилди. Бу — Қ. Ҳайдаровнинг илк йирик асари эди.

Қодиржон Совет Россиясининг пойтахтига қилинган ўша сафарни бутун тафсилотларигача яхши эслайди. Фарғонадан келган меҳмонларни Мария Ильинична Ульянова кутиб олди. Чунки бу вақтда Владимир Ильич касал эди. Мария Ильинична меҳмонларни чой билан сийлади, уларнинг оиласини суриштирди. Туркистонда меҳнат аҳли қандай яшаётганлиги билан қизиқди. Совғани Горкига — Владимир Ильичга олиб боражагини ваъда қилди.

Кўп ўтмай, Мария Ильиничнадан мактуб келди. Владимир Ильич совға-салом учун қизғин миннатдорчилик ва ишларида муваффақият тилаганлигини хабар қилган эди. «Ишончим комилки, — деб ёзганди Мария Ильинична, — Владимир Ильич сиҳат-саломат бўлганида Туркистон ҳунармандларининг ҳаёти ва иш шароити хусусида сизлар билан бажонидил суҳбатлашган бўлур эди. Афсуски, бу суҳбатни у тузалгунга қадар кечиктиришга тўғри келади. Яқин орада соғайиб кетишига умид қиламан... 23. X. 1923 йил».

Ҳайдаровнинг ҳам томоғига бир нима тиқилгандай йўталиб қўйди. Кейин «Шогирдларим билан сизларни таништирсам» деб таклиф қилди.

Мактаб-устахонада бир қанча йигитлар ёғоч дастгоҳларга эгилганча меҳнат қилишарди.

— Бир йил мобайнида юз нафар йигитни қабул қилдим, қолганлари эса мана шу, — дейди Ҳайдаров. — Одамларни зўрлаб ушлаб турмайман, қийин-қистовга олмайман. Сабр-тоқати йўқ кишидан уста чиқмайди. Қалби билан меҳр қўйган севимли ишга жалб этувчи истеъдодли кишиларгина қолди. Уларга нимадан сабоқ берасиз, дейсизми? Сабр-тоқатдан сабоқ бераман, дейман. Бу хислатлар бўлган жойда эса, маҳорат ҳам келади...

— Мана буларнинг сабр-тоқати бардош берди, — дейди Қодиржон ота севикли шогирдлари Мансур Жалолов, Абдуғани Абдуллаевлар билан таништираркан. — Уларнинг ҳар бири ўн икки йилдан буён ишлашяпти...

Болғачалар ишга тушади. Ёғочдан ўйилган жойларда нақшлар пайдо бўлиб, табиат ато этган гўзалликни рўёбга чиқаради. Айтмоқчи, ҳар қандай дарахтга ҳам гўзаллик бахш этилавермайди. Ўймакорлик учун ёнғоқ, чинор, ўрик, қайрағоч, қорақайин, тут дарахтлари тўғри келади. Ҳайдаров тоғли сўқмоқлар бўйлаб юриб, энг яхши ғўлаларни танлаб олади. Дарахтларнинг танасига қараб, сифатини аниқлайди. Агар танасида эгри-бугри жойлар бўлса, демак ичи ҳам яхши эмас. Сарчелак қўриқхонасининг ёнғоқзорида кўздан кечирилган минглаб дарахтдан атиги бир нечтаси яроқли деб топилди. Буларни Ўзбекистон шаҳарларидаги янги биноларни безайдиган устунларга, аркларга эшик қилиб ишлатишади.

В. И. Ленинга совға қилинган курси ва стулчалардан монументал устунларгача бўлган ижодий йўлни босиб ўтди у. Республиканинг деярли ҳар бир шаҳрида у ўзининг саҳий қалби, қуёшдай ҳароратли истеъдодининг кичик бир заррасини қолдирган.

Қўқон музейида Ўзбекистон ССРнинг 40 йиллигига атаб ишланган панно бор. Уста унда ҳамюртлари Ленин васиятларини қандай амалга ошираётганликларини, жонажон Ўзбекистон диёри нечоғли гуллаб-яшнаб, чирой очаётганини мафтункор ҳикоя қилиб беролган.

Уста Ҳайдаров В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини жиҳозлашда зўр илҳом билан ишлади. У ишлаган ўймакор кириш эшиклари Ўзбекистон пойтахти марказига чирой бахш этиб турган бинонинг архитектура қиёфасига ниҳоятда уйғунлашиб кетган.

Ульяновск шаҳрининг Волга бўйидаги ёнбағрида ястаниб ётган Халқлар дўстлиги хиёбонида ўймакорлик устунларидан ишланган шийпон турибди. Ильич Ватанига қадам ранжида қилган юз минглаб кишилар қўқонлик устанинг сеҳрли нақшларига мафтун бўлиб назар солишади.

... Қодиржон ота билан хайрлашарканмиз, унга сиҳат-саломатлик, яхши ҳордиқ чиқаришни тилаймиз.

— Сиҳат-саломатлик тилаганлигингиз учун раҳмат, — дея кулимсирайди у. — Ҳордиқ чиқаришга келганда эса бир нима деёлмайман... Ҳали кўп нарсаларни қилишга тўғри келади...

Куни кеча Қўқонга қўнғироқ қилиб, Қодиржон ота билан сўзлашмоқчи бўлдим. «Эрталабданоқ чиқиб кетганлар, — деб жавоб қилишди уйидагилар. Қаерга дейсизми? Жомийдаги қурилишга-да?». Ўтмиш асрлардаги меъморларнинг буюк ижоди, Жомий саройи барча 98 устуни билан тикланганида Қўқон тағин ҳам гўзаллик касб этишини тасаввур этаман. Зотан, тарихнинг бу ёдгорлигига тиниб-тинчимас Қодиржон ўз қалбининг бир қисмини бахш этади-да.

В. МОЛЧАНОВ,
(«Правда»нинг махсус мухбири).

Қўқон шаҳри.
Ўзбекистон ССР.

(«Правда», 5 сентябрь).

МЕҲНАТ ЗАФАРЛАРИ

ТЎРАҚЎРҒОН РАЙОНИНИНГ меҳнаткашлари КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди тарихий қарорларини амалга ошира бориб, давлатга дон топшириш юзасидан ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йили учун зиммаларига олган мажбуриятларини бажаришга эришдилар.

Планда белгиланган 2300 тонна ўрнига 3440 тонна дон сотилди, бу эса йиллик планга нисбатан 149 процентни ташкил этади. Ватан омборларига 1980 йилдагига нисбатан 1172 тонна кўп дон етказиб берилди.

«Ўзбекистон», «Шарқ юлдузи», «Ўзбекистон 50 йиллиги», «Москва», Карл Маркс номли, Калинин номли, Димитров номли колхозлар мажбуриятларнинг бажарилишига салмоқли ҳисса қўшдилар. «Ўзбекистон» колхозидан Иброҳим Зокиров бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси айниқса мўл ҳосил етиштиришга эришди. Бу бригада ҳар гектар ердан 100 центнердан маккажўхори дони йиғиштириб олди.

Районда полиз экинлари маҳсулотини сотиш йиллик плани 102, сабзавот сотиш плани 120, мева сотиш плани 137, гўшт сотиш плани 101, тухум сотиш плани 100, пилла сотиш плани 113 процент бажарилди.

Район коммунистлари ва барча меҳнаткашлари пахта йиғим-теримини уюшқоқлик билан ўтказиб, шу йил учун қабул қилинган барча мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун бутун куч-ғайратларини сафарбар этадилар.

* * *

ПОП РАЙОНИНИНГ деҳқонлари давлатга дон топшириш юзасидан ўз зиммаларига олган оширилган мажбуриятларини муваффақиятли бажардилар. Илгари қабул қилинган мажбуриятдаги 2950 тонна ўрнига Ватан омборларига 4410 тонна дон етказиб берилди.

Ўтган йилнинг шу вақтидагига нисбатан 1141 тонна кўп дон топширилди. Ҳар гектар ердаги маккажўхорининг ўртача ҳосилдорлиги 80,2 центнерни ташкил этди.

Давлатга пилла, тухум, жун, сабзавот, полиз маҳсулотлари, ҳўл мева сотиш юзасидан қабул қилинган социалистик мажбуриятлар ошириб бажарилди.

Ҳозир район хўжаликлари пахта ҳосилини йиғиб-териб олишни муваффақиятли ўтказиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг қолган турларини қабул қилинган мажбуриятлардан ташқари қабул қилиш учун социалистик мусобақани авж олдириб юборишди.

Адабиётимиз намояндалари

Ўзбекистон ССР халқ шоири ШУКРУЛЛО 60 ёшда

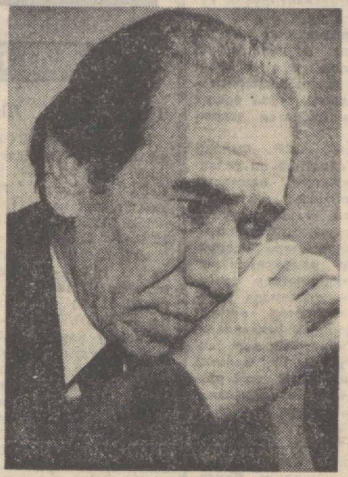

ЮБИЛЯР ИЖОДИДАН

ТЕНГЛИК

Туни бўйи тинмай қор ёғди —
Дов-дарахтлар, томлар оппоқ қор.
Йўллар оппоқ, кўрмайсан доғни,
Бутун олам бир хил, беғубор.

Бутун атроф сокин... Гўёки
Бир фароғат ҳоким оламда.
Дунё узра гўё бир тенглик,
Дидлар бирдек ҳамма одамда.

На бир шовқин... Бутун гуноҳ-у
Доғ-дуғлардан холидай дунё.
Ҳар бир уйда тенглик паноҳ-у
Можаролар битгандек гўё.

Қуёш чиқар, ярқирайди қор,
Доғдан холи беҳудуд кенглик.
Кошки олам шундай беғубор...
Кошки бўлса шундай бир тенглик!

ҚАТРАЛАР

Ҳосили йирик ҳам мазали бўлсин, деган деҳқон мевали дарахтлари гуллаган пайтида бир силкиб оларкан. Адиблар ҳам қўлига қалам тутган чоғи шу ҳикматни эслаб қўйса, савобдан холи бўлмас!

* * *

Кимнидир уриб йиқиш эмас, урушганларни муросага келтириш, уларнинг бошини бириктириш асл полвонликдир. Отам: ким билан урушганига қараб эмас, урушганларни яраштирганига қараб дўст танла, дер эди.

* * *

Кимки сенга марҳамат қўлини чўзибди, унга раҳмат айт! Лекин: «И-я, ўнг қўлини эмас, чап қўлини берипти-ю», дегувчи ғайирлардан эҳтиёт бўл.

* * *

Ёш шоирнинг жўшқин қайнаши яхши. Аммо унинг ҳазон ёқиб қайнатилаётган қозон каби бир вақирлаб тошиб, бир сўниши хатарлидир.

* * *

Циркда ўйнагувчи жонвор элни ҳайратга солиш учун эмас, оғзига тушадиган ширинлик таъмасида ҳунар кўрсатади.

* * *

Ижодкорнинг кўз олдида халқ, хаёлида китобхон туриши керак.

* * *

Она фарзандини талтайтириб қўлда кўтаришга ўргатдими, бўлди, мўйлови сабза урганда ҳам ерга қўйса, икки қадам ташламаёқ «кўтар» дея думалаб дод солаверади.

Ёш ижодкорларга муносабатда буни унутмаслик керак!

* * *

Ёзувчининг изланувчанлиги ҳақида кўп гап гапирилади. Бунга эришиш учун дунё кезиш шарт эмас. Изланиш — ўзидан қаноатланмаслик, ўзига талабчанликни ҳис қила билишдан бўлса керак.

* * *

Шолини ўғирда туйган билан ошга ярамайди. Туйган одам кепчикда шопириб, қипиқдан ажратиб, курмакдан тозалашни ҳам билиши керак. Танқидчиликнинг моҳияти фақат танқидда эмас, чуқур таҳлилда ҳам.

* * *

Икки ўринда кўпинча мажбуран ёлғон ишлатилади. Бири — ёш болага дори ичирилганда, иккинчиси — беморни кўрганда. Аммо ёзувчи асарини таҳлил қилаётганда уни болага ҳам, беморга ҳам қиёс қилмаслик керак.

* * *

Концентратга кўниккан молни яйловга ёйсанг майса чайнолмайди. Телевизор кўриш, радио тинглаш яхши. Бироқ, китобхонликни ҳам унутмаслик лозим.

* * *

Амал-мартаба боқийлигини амал-эътиборга ҳирс қисқартиради.

* * *

Шахсий яқинлик туфайли ўртамиёна асарларни қардошлар олдида мақташ аслида ҳеч нима эмасдай туюлади-ю, бироқ ўз адабиётига путур етказиш, уни камситиш бундан ортиқ бўлмайди.

ЯХШИ ВА ЁМОН НИЯТ

— Бечора тилаб-тилаб, ниятига етибди, димоғи чоқ.
— Ҳа!
— Фарзанд кўрибди!
— Жудаям суюна бермасин. Халқ олдида қизамиқ, корачечакдек офатлар бор!..

* * *

— Фалончи мукофотга қўйилипти! Тақдирга лойиқ.
— Э, ўзининг соғлиғини, эртасини ўйласин.

ШОИР БАХТИ

Шоир олтмишга кирибди. Ижодкор учун бу навқирон ёш. Юбилей туфайли унинг ҳаёт йўлига назар ташлайсиз, асарларини варақлайсиз. Элнинг бу ардоқли фарзанди нималарга қобил эди ва у умрида нималар қила олибди, ўзингизча якун ясагингиз келади. Бунга сиз ўзингизни ҳақли ҳисоблайсиз.

Мана, Шукруллонинг қатор асарлари: 1948 йилдан буён нашр қилиниб келаётган ўнлаб тўпламлар, бундан ўн йил муқаддам эълон қилинган икки жилдлик танланган асарлар, шу кунларда нашр қилинаётган уч жилдлик танланган асарларнинг биринчи китоби... Шукрулло деганда унинг қаламига мансуб бир неча драматик асарлар, шоирнинг ҳаёт тажрибасини акс эттирадиган «Жавоҳирлар сандиғи» номли насрий қиссаси ҳам кўз олдингизга келади. Кейинги йилларда Москва нашриётларида чоп этилган асарлари шоирни Бутуниттифоқ китобхонларига маълум қилганини ўйлайсиз. Унинг ижоди хусусида Қайсин Қулиев, Мустай Карим сингари ижодкорлар айтган илиқ сўзлар, шоир шеърияти хусусидаги қатор мақолалар хаёлдан ўтади. Бир зум ўйга ботасиз.

Қирқ йилдан ошмоқдаки, Шукрулло ижод билан банд. У мана шу қирқ йиллик фасл фарзанди. Шу давр ичида халқ бошига нималар тушган бўлса шоир уни баҳам кўрди, халқ қандай ишларни бошқарган бўлса, у билан бирга бўлди. Шоир халқ ишидан илҳомланди, халқ иши, тақдири тўғрисида ёзди. У кўпроқ, табиийки, ҳаётда кўрган-кечирганлари, эшитган-билганлари ҳақида ёзди. Энг муҳими, у ҳаётни улуғлади, инсон зотига мадҳия ўқиди. Унинг шеърларида халқ қудрати, она ер кўрки, қуёшнинг ҳаётбахш нури, инсон бурчи, дўстлар аҳди, баҳорнинг уйғотувчи кучи, ошиқлар мафтуни — ой шуъласи, қояларга чорловчи шалола овози, умрларни эслатадиган юлдузлар чироғи, ер ва кўкни бор қилиб турган одам меҳнати ва ҳоказо ва ҳоказолар... Ҳамма шоирлар сингари Шукрулло ҳам ҳаётнинг кўтаринки дамлари — ёр висоли, унинг садоқати, биринчи бўса лаззати, қалбларни эслатадиган гул ғунчаси, ҳаётда ҳамма ҳодисалар сабабчиси инсон юраги, ҳаммага эзгулик бўлган бахт ва севинч сингари кайфият-у ҳодисаларга шеър бағишлади.

Бироқ ижодкор сифатида Шукруллонинг кўпроқ урғу билан айтадиган гаплари бор. У шу гап ва фикрлари билан бошқа шоирлардан ажралиб туради. Шоир сифатида унинг ўзига хослигини ҳам асарларидан келиб чиқадиган ўша маъно ва фикрлардан ахтариш керак.

Шоирнинг энг кейинги «Яшагим келади» номли тўплами илҳомга бағишланган шеър билан бошланади. Шоир илҳомга мурожаат қилиб, шафқат қилиб бирпас ҳоли қўйишни, дунё дардини ёддан қувиб, бир дам қалбга ором беришни сўрайди. Шукруллони кўрган-билган, борингки, унинг фақат ижоди билан таниш бўлган ҳар киши бу илтижонинг сабабини яхши тушунади. Чунки Шукрулло шу хилдаги шоирларданки, у ўзининг ҳузур-ҳаловатини билмайди. Доим у нималар биландир банд, қандайдир ўйлар уни безовта қилади. Ноҳақликларни кўриб чексиз куйинади, яхшиликларни кўриб, ўзида йўқ қувонади... Энг муҳими булар ҳақидаги ўй ва фикрларини юзага чиқаришга, кимларнидир у билан шерик қилишга интилади, қоғозга туширади... Шу маънода у ором билмайдиган, тиниб-тинчимайдиган шоир! Кўрган-билганларини дард юки қилиб сақлаб юра олмайди. Табиат унга шу хислатларни ато этган. Балки худди шунинг учун ҳам у шоирдир! Унинг «Жавоҳирлар сандиғи» шуни кўрсатадики, табиат ато қилган бу хислатлар унда ёшлигидан бошланган. Кейин ҳам у ўзини шу хилда тарбиялаган. Агар шундай бўлмаса, бу автобиографик қиссада у ҳар бир факти ва ҳар бир эпизоди яхшиликни улуғлайдиган, ёмонликни қоралайдиган воқеаларни бир ипга тиза олармиди? Ўз ўтмиши, атрофидагилар ўтмиши ҳақида бирор маънодор гап айта олармиди? Албатта айтолмас эди!

Шукруллонинг кейинги танланган асарларининг биринчи жилдини варақлайсиз-у, шоир ижодини ўттизинчи йилларнинг охирларида бошлаганини англайсиз. Яна шу нарса ҳам маълум бўладики, унинг илк шеърларида баъзи бир воқеа ва ҳодисаларни «шоирона» образлар, топиб ишлатилган чиройли иборалар билан «безаб», шарҳлаб бериш тенденцияси йўқ эмас.

Бу хилдаги унинг шеърлари руҳимизга таъсир ўтказа бермайди ҳам. Бироқ ўша даврларда ёзилган ҳар бир шеърнинг қай ерларидадир, қай бир сатрлари-ю ёки сатрлар тагида бугунги дардкаш, доим нотинч нималардандир безовта, гўзаллик ошиғи Шукруллодан қандайдир белгилар борлигини сезасиз.

Дард, ёниш, куйиниш Шукрулло учун табиий ҳол, яъни ҳаёт маъноси. Ёнишни билмаган шоир унинг назарида жонсиз кесак. Фақат шоир эмас, унингча ҳар бир инсон, жамиятнинг ҳар бир аъзоси ёниши — яхшилик учун жон фидо қилиши, ёмонликка қарши жанг қилиши керак.

Масаланинг бошқа томони ҳам бор: Шукрулло беҳуда ёнадиганлардан, ўринсиз оҳ-воҳ тортадиганлардан эмас. У гўзаллик шайдоси. Бироқ ҳаёт шундай мураккабки, гўзаллик билан ёнма-ён хунуклик яшайди. фақат яшайдигина эмас, гўзалликка чангал уради, унинг йўлини тўсади, баъзан далалардаги зарпечакдек уни ўраб-чирмаб олиб, қонини сўради. Шукрулло мана шуларни кўриб ёнади, дард чекади, куйинади.

Ҳаётда бу «зарпечаклар» турфа хил: Шукрулло пьесаларидаги кўпроқ ўз манфаати-ю айш-ишратини ўйлайдиган, бошқалар ҳисобига ўзларининг йирик ишларини битиришга тайёр фирибгар, манфаатпараст, йўлдан озганлар; унинг шеър ва поэмаларида тасвирланган бошқалар ғалабасига шерик бўлишни кутиб юрадиган, маълум бир даврларда сароб сингари кўзни алдайдиган беқиёфа, лоқайд кимсалар; она қабрига қўйиладиган тошдан ҳам ўз обрўсини кўтариш йўлида фойдаланадиган шуҳратпарастлар: одамларга оддий бир ҳассача ҳам суянч бўла олмайдиган ожиз ва нотавонлар, имкон йўқлиги баҳона-ю бошқалар дардидан ўзини панага олиб қочувчилар; «дунё», «ҳаёт» деб бошқалар бошига тушган мушкулотдан ўзини сақлайдиган ноқобил ва бешафқат одамлар... Шоир топиб тасвирлаган бу тоифадаги типлар хилини яна ҳам давом қилдираверишимумкин... Шоир мана шуларга қарши жанг эълон қилади!

Бир вақтлар улуғ революцион демократ ёзувчи Герцен шоирни «пайғамбар» даражасида кўрган экан. Биз бунга қўшиб, шоир — бу ҳаёт посбони, деб атар эдик. У ўзини, бутун борлигини ҳаётга бағишлайди — яхшиликни қўриқлайди, ёмонликни нафратлайди. Шукрулло мана шу ҳаёт посбонлигини ўрнига қўйиб амалга оширадиган шоирлардан. У қаҳр-ғазабини ҳам соча олади, одамлардан табассумини ҳам аямайди, ҳатто қувонч кўз ёшини тўкишга ҳам тайёр.

Шукрулло ижод дардидан, бу ҳунарнинг оғир меҳнатидан завқ оладиган шоир. У асарлари устида қайта-қайта ишлай олади, ўзи яратган заиф сатрлардан кеча олади, бу ҳолни бошқаларга билдиришдан ҳам тортинмайди.

Бугина эмас, у ижод масъулиятини тўла англайдиган, ижодга бойлик орттириш манбаи, ёки шуҳрат қозонадиган «касб» сифатида қарайдиган шоир эмас. У «Учрашув» шеърида ўқувчи билан учрашувларини кўз олдига келтириб, шеърни шундай якунлайди: «асарларимни танлаб бугун эълон қилишим мумкин, бироқ эртага уларни ким танлайди?» Шоир келажакда асар танловчилар дидини ҳисобга олиб асар яратишга уринади.

Шоир ўз қаҳрамонининг бу хислатлари сабабини излайди ва шундай хулосага келади: «Бу одам ёвга — душманларга сарфлаб бор қаҳри-ғазабини, чексиз нафратини «олиб қолган элига сақлаб табассумини, меҳрмуҳаббатини».

Бу образ негизида биз шоир Шукруллони кўргандай бўламиз. У олтмиш йиллик умрида нималарни кўрмаган, нималарни бошидан ўтказмаган дейсиз. Бироқ, у «атом заррасидек қалам учини душманларга қаратди, у орқали ғанимларга қаҳр-ғазабини тўкди, яхшилик байроғини баландларга кўтарди. Шу билан у ном чиқарди, шуҳрат қозонди. Эл ҳурматига сазовор бўлди. Мана, шоир бахти!

Олтмишга кириб ижодда катта тажриба орттирган шоир сифатида Шукрулло ҳам бир шеърининг туғилиш тарихи, унга турткн бўлган сабаблар ҳақида қимматли фикрлар айтиши турган гап. Шеърият ҳақидаги суҳбатлардан бирида у ўз тажрибасини умумлаштириб, шундай деган эди: «Шеърият бу — руҳий олам... У шу ер-у заминда яшайдиган кишиларнинг самовоту мавжудотга бўлган муносабати, ҳайрати, ўйлари, бинобарин, ҳаётни тушуниши, ички изтироб ва шодликлари — хуллас унинг руҳий дунёси».

Шеърият ҳақида аниқ ва тўғри фикрлар. Фақат шеърият ҳақидамикин? Шукрулло фақат шеърият билан банд эмас-ку! У «Россия», «Чоллар», «26. Тонготар» сингари достонлари, «Хатарли йўл», «Табассум ўғрилари», «Тўйдан кейин томоша» сингари драмалари билан ҳам машҳур. «Шу ер-у заминда яшайдиган кишиларнинг самовоту мавжудотга муносабати» бу достон ва драматик асарларда ҳам акс этган.

Бу йил Шукруллонинг Москвада нашр қилинган «Лети, беркут!» номли тўплами СССР Давлат мукофотига тавсия этилди. Шоирнинг қирқ йиллик меҳнати, бу меҳнатларнинг энг сўнгги меваларидан бири бўлмиш мазкур тўплам, юқори даражада тақдирланишга лойиқ асардир.

Шукруллонинг ўткир қуроли — қалам ҳамон қўлида, қалам билан у эл хизматида!

Матёқуб ҚЎШЖОНОВ,
Ўзбекистон ССР ФА мухбир аъзоси.

ДУНЁНИ ТИНГЛАЁТГАН ҚАЛБ

Мен ўз ишига виждонан ёндашувчи, яъни, шоир бўлишга иштиёқманд эмас, балки табиатан шоир бўлиб дунёга келган ҳақиқий ижодкор сиймосини тасаввур қилишга уринганимда, дастлаб, кўз ўнгимда дўстим Шукрулло намоён бўлади. Бу — барча асрларда ҳам бўлган, аммо ҳар бир аср уни мазмунан бойитган ҳалол, чинакам шоир образидир. Ўйлайманки, XVIII асрда ҳам Шукруллога ўхшаган шоирлар бўлган. Аср нафаси ва овози уларнинг қон томирларида уриб турган. Бугунги бизнинг Шукруллода ҳам ана шу фазилатлар мавжуд. Замон ташвишлари, унинг дарду тилаклари ва мусиқаси шоир қалбида мужассам.

Ҳар сафар Тошкентга келганимда Шукрулло билан шаҳарда сайр этишни, ғовурли бозорларни айланишни хуш кўраман. Чунки кезиб юрганимизда сотувчилар ҳам, хaридорлар ҳам Шукруллога меҳр, ҳурмат ва ифтихор ҳисси билан термулиб, таъзим ва табассум қилганларига гувоҳ бўламан. Шоир учун бундан ортиқ бахт борми?! Эл Шукруллони шоир сифатида, мусаффо қалбли инсон сифатида танийди. Назаримда, кишилар уни ўз ҳис-туйғуларининг ифодачиси, яъни дилидагиларни айтишга сўз тополмай турганларида шуни изоҳлашга қодир инсон деб билади ва эъзозлайди. Чиндан ҳам Шукрулло ана шу кишиларнинг эзгу тилаклари, дарду қувончларини куйлайди.

Шукрулло ҳамиша хушнуд, бахтиёр кўринади. Аслида, янглишмасам шоирнинг чинакам бахтли онлари кам бўлади. Бироқ ўзгаларнинг кўнглини очиш учун ҳам шоир дардини ичига ютади, яширади. Лабда табассум билан одамларга шодлик улашиб юради. Шукрулло ана шундай шоир. Бу сифат унинг шеъриятига ҳам, «Дружба народов» журналида эълон қилинган ажойиб насрий асарига ҳам хосдир.

Шукруллонинг шеърлари кўклам келиши билан ердан униб чиққан чечак каби табиий равишда дунёга келади. Баҳорда гулнинг-чечакнинг чиқмаслиги мумкин бўлмаганидек шеърларнинг яратилмаслиги ҳам мумкин эмас. Чунки фурсат етган. Шукрулло эса уларни яратишга ҳамиша ҳозир. Яъни, қўшиқ куйлаш вақти етганда ана шу қўшиқни куйлагувчи — доимо кулиб тургувчи кўзлари маъюс Шукруллодир.

Мен уни шоир сифатида севаман. Ёмон киши шоир бўлиши мумкин эмас. Ёмон киши ўзини шоир қилиб кўрсатиши мумкин; у нари борса сатрларни қалаштириб, қофиялаштиришгагина қодир, холос. Бироқ унда қалб йўқ. Шеърида ҳаёт нафаси бўлмайди. Шукрулло маънавий гўзал, қалби замон дарди-қувончлари билан лиммо-лим бўлган оташин шоирдир. Шунинг учун ҳам унинг шеърияти ҳақида чин дилдан тўлиб-тошиб гапиргим келади. Бинобарин, бу сўзлар Ўзбекистон ҳақида, қадимдан улуғ маданият яратган халқ ҳақидадир ҳам.

Давид КУГУЛЬТИНОВ,
Қалмиқ АССР халқ шоири, СССР Давлат мукофоти лауреати.

ОЗАРБАЙЖОНДАН МАКТУБ

ҚУТЛОВ

Қадрли Шукрулло!

Ҳамқалам ака-укаларингиз — озарбайжонлик ёзувчилар ва шахсан ўз номимдан Сизни шонли саналар — туғилган кунингизнинг 60 йиллиги ва ижодий фаолиятингизнинг 40 йиллиги билан қалбдан муборакбод этаман.

Республикамиз адабиёт мухлислари Сизни — таниқли шоир ва драматург, мамлакатимизда ва чет элларда нашр этилган кўплаб шеърий китоблар муаллифи, ажойиб, донишманд ва қувноқ инсон сифатида яхши танийдилар.

Шеъриятингизнинг гражданлик қурилиши, унинг юксак интернационализми, ҳаётни, унинг ҳозирги даврдаги проблемаларини фалсафий тарзда акс эттиришга интилиш каби хислатлари бизни ўзига ром қилади. Ўзбек театри ривожига қимматли ҳисса бўлиб қўшилган Сизнинг драматик асарларингизни, жўшқин ва мазмунли публицистикангизни юқори қадрлаймиз.

Сизга шуни маълум қилишдан хурсандмизки, «Язычы» нашриётида Сизнинг шеърлар тўпламингиз озарбайжон тилида нашрга тайёрланмоқда. Бу эса шубҳасиз, адабиёт мухлисларимиз учун ҳақиқий совға бўлади. Узоқ йиллар давомида Сиз шарафли, халқлар маданиятини яқинлаштирувчи соҳа — таржимачилик борасида салмоқли ишлар қилмоқдасиз!

Сизнинг адабиётларимиз равнақи йўлидаги самарали меҳнатингиз Ватаннинг юксак мукофоти — Халқлар Дўстлиги ордени билан тақдирланганини бизни беҳад шодлантирди.

Бугунги шодиёна кунда Сизга — қадрли Шукрулло янгидан-янги ижодий зафарлар тилаймиз! Бахт ва омад, дилбар илҳом ҳамиша ҳамроҳингиз бўлсин!

Мирза ИБРОҲИМОВ,
Озарбайжон ССР халқ ёзувчиси, академик.

Чет элларда

ХОТИН-ҚИЗЛАР ТИНЧЛИК ТАРАФДОРИ

ХЕЛЬСИНКИ, 5 сентябрь. (ТАСС). Бу ерда хотин-қизларнинг тинчлик учун курашига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Семинарда мамлакатнинг асосий сиёсий партияларининг хотин-қизлар ташкилотлари, «Финляндия тинчлик тарафдорлари» ташкилотининг, касаба союзларининг вакиллари, шунингдек Украина ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. А. Орлик бошчилигидаги Совет хотин-қизлари комитетининг делегацияси иштирок этди.

Тинчлик учун кураш — бизнинг бурчимиздир, деди ўз нутқида семинар ташкилот комитетининг раиси И. Тойванен КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Л. И. Брежневнинг Финляндияда чиқадиган «Суомен сосиалидемокраатти» газетасининг мухбири берган саволларига жавобини Финляндияда зўр эътибор билан кутиб олдилар. Бу жавобларда Шимолий Европада ядросиз зона барпо этиш проблемалари кўтариб чиқилган эди, деб таъкидлади у. Ядросиз шимол учун кураш ҳозирги кунда мисли кўрилмаган даражада кенгайиб, жадаллашиб бормоқда, деб қайд этди раис.

Семинар қатнашчилари нейтрон қурол ва бошқа ядровий қуроллар ишлаб чиқаришга қарши, қуролланиш пойгасига ва халқаро кескинликни кучайтиришга қарши норозилик изҳор этдилар.

ХАЛҚАРО ОБЗОР

ТИНЧЛИК ЙЎЛИДАГИ ҚУДРАТЛИ ҲАРАКАТ

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг даъватига биноан 1 сентябрь куни халқаро тинчлик куни сифатида кенг кўламда нишонланди. Бу кун гитлерчилар Германияси Польшага ёвузларча ҳужум қилиб, иккинчи жаҳон урушини бошланган куннинг 42 йиллигида ўтказилди. Халқлар Гитлер фашизмига ва Япония милитаризмига қарши курашда берган жуда катта талафотлар одамларнинг хотирасидан асло ўчмайди. Ғалаба инсониятга жуда қиммат тушди, 50 миллиондан кўпроқ кишининг ёстиғи қуриди, минглаб шаҳар ва қишлоқлар вайрон бўлди.

Янги уруш хавфига қарши жонбозлик билан курашаётган кишилар КПСС XXVI съездида ишлаб чиқилган 80-йилларнинг Тинчлик программасидан илҳомланиб, ишонч билан ҳаракат қилмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Ҳисобот докладида ўртоқ Л. И. Брежнев баён қилиб берган конкрет таклифлар энг қалтис халқаро муаммоларни ялпи тинчлик ва халқларнинг хавфсизлиги манфаатларини кўзлаб бартараф қилишга қаратилган.

Совет ташаббуслари кўпдан-кўп масалаларни, ракета-ядро ва оддий қуролларни чеклаш ҳамда қисқартириш, ер юзининг турли районларидаги танглик ҳолатлари ва можароли вазиятларни тугатиш ва уларнинг олдини олиш тадбирларини, кескинликни юмшатишни қарор топтириш ва чуқурлаштириш, барча қитъалардаги давлатларнинг тинч ҳамкорлигини ривожлантириш проблемаларини ўз ичига олади.

Канадада бўлиб ўтган ва 50 мамлакатнинг таниқли олимлари қатнашган 31-Пагуош конференциясининг кўпгина делегатлари Американинг ядро ракеталаридан ва нейтрон қуролидан воз кечиш, ядровий қуролланиш пойгасини тўхтатиш, АҚШ билан СССР ўртасида амалий мулоқотни қайтадан бошлаш кераклигини айтдилар. НАТОга аъзо бўлган бир қанча давлатлар социал-демократик ва социалистик партиялари вакилларининг Даниядаги учрашувида, шунингдек халқаро тинчлик кунини ўтказишда қатнашган бошқа мамлакатлардаги юз минглаб холис ниятли кишилар ҳам мана шундай талабларни ўртага қўйдилар. Шу кунларда ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС XXVI съезди минбаридан туриб айтган қуйидаги сўзлари кўп тилларда алоҳида куч билан яна қайта-қайта янгради. «Ҳозир халқаро майдонда партиямиз, халқимиз учун, ер юзидаги барча халқлар учун ҳам тинчликни сақлаб қолишдан муҳимроқ вазифа йўқ».

ЯНА БИР АФСОНАНИНГ МИСИ ЧИҚДИ

Рейган маъмурияти Оқ уйда иш бошига келган дастлабки кунларданоқ Сальвадор ишларига «Совет Иттифоқи билан Куба аралашмоқда» деган ҳавои гапни зўр бериб кўпиртириш билан шуғулланди. Жаҳон афкор оммасини «Регионадаги коммунистик хавф» шарпаси билан чўчитиш пайига тушиб олган Вашингтон ҳарбий хунтага Америка қуролини етказиб беришнинг кенг программасини авж олдириб юборди, ҳарбий хунта эса сальвадорликларнинг ўз ватанини АҚШ империалистларининг ҳукмронлиги зулмидан ва маҳаллий буржуа-помешчиклар олигархияси исканжасидан халос қилиш йўлидаги курашини қонга ботиришга уринмоқда.

Вашингтоннинг Сальвадор хунтаси ёвузликларини оқлаш ва ўзининг Лотин Америкасидаги шу мамлакат ички ишларига андишасизларча аралашётганини ниқоблаш учун ишлатаётган ташвиқотчилик найрангларини аввал бошиданоқ АҚШ иттифоқчилари ҳам жуда танқидий назар билан кутиб олдилар. Американинг таниқли сиёсат арбоби, сенат ташқи ишлар комиссиясининг собиқ раиси Ф. Черч шу хусусда бундай деб ёзди: «рейганчилар Сальвадордаги воқеаларни Совет Иттифоқининг қандайдир гиж-гижлаши натижаси деб кўрсатмоқдалар, ҳолбуки, Мексика, Венесуэла, Ғарбий Европа бу фикрга қўшилмай, можаронинг илдизлари халқнинг чидаб бўлмайдиган турмуш шароити заминига бориб тақалади, деб билмоқдалар».

Натижада АҚШнинг Сальвадордаги сиёсати, тўғрироқ қилиб айтганда эса, Вашингтоннинг навбатдаги авантюраси шармандаларча барбод бўлди.

«Коммунистик хавф» деган афсонанинг тез миси чиқди, Оқ уй қонхўр хунтани қўллаб-қувватлаши хусусида қаҳр-ғазаб эса ғоят кучайди, оқибатда Рейган маъмурияти боши берк кўчага кириб қолди. Франция билан Мексика Сальвадор Революцион-демократик фронти билан Фарабундо Марти номидаги фронтни расмий равишда тан олганлиги тўғрисидаги иккала мамлакатнинг қўшма баёнотида худди шундай ҳол намойиш қилинди. Ҳолбуки, Вашингтон Сальвадор революцион-демократик фронти билан Фарабундо Марти номидаги фронтни «Москва ва Гаваннанинг агентлари» деб кўрсатишга зўр бериб уриниб келган эди.

Мексика ва Франция ҳукуматлари, дейилади баёнотда. Фарабундо Марти номидаги фронт билан Революцион-демократик фронт ўртасидаги иттифоқни мўътабар сиёсий куч деб тан оладилар ва бу иттифоқ танглликни сиёсий воситалар билан ҳал қилиш мақсадида ўтказиладиган зарур музокараларни амалга ошириш учун лозим бўлган механизмларни вужудга келтиришга мутлақо қонуний равишда ҳақлидир.

Бу баёнот бутун дунёда Вашингтонга урилган тарсаки деб баҳоланди.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

ПАРИЖ. Тўлиқ бўлмаган маълумотларга кўра, Францияда август ойида 1.834 минг ишсиз бўлган. Франс Пресс агентлигининг хабар беришича, Миллат мажлисининг социал ишлар билан шуғулланувчи комиссиясида нутқ сўзлаган меҳнат министри Ж. Ору шу рақамларни келтирди.

СОЛСБЕРИ. Ғарб компаниялари Зимбабвенинг иқтисодий ривожланишига ҳалақит беришга уринмоқдалар. Республика бош министри Роберт Мугабе шу ҳақда гапирди. У Зимбабведа ўз корхоналарига эга бўлган монополиялар иқтисодий саботаж планларини ишлаб чиқаётганликлари тўғрисида гапирди. Фабрикалар, заводлар ва шахталарни ажнабийлар бошқариб турар экан, деди у, мамлакат чинакам мустақил бўла олмайди. Р. Мугабе чет эл компаниялари фаолияти давлат томонидан назорат қилиниши зарурлигини таъкидлади.

(ТАСС).

КАПИТАЛИЗМ ИЛЛАТЛАРИ

МАМЛАКАТ — ХАЛҚЛАР ТУРМАСИ

Яқинда Англияда чиқадиган «Морнинг стар» газетаси ўз саҳифаларининг бирида Уругвай тўғрисида мақола босиб чиқарди. Мақолада Уругвай «Дунёдаги энг катта турма» деб баҳоланди. Шундан сўнг газета ўз фикрини исботловчи қатор далиллар ва фактлар келтиради.

Мамлакат аҳолисининг бешдан бир қисми, деб хабар қилади газета, кейинги йилларда бу ерда авж олган жабр-зулмдан қутулиш учун хорижий мамлакатларга муҳожир бўлиб кетиб қолишга мажбур бўлган. Мамлакат аҳолисининг ҳар 30 дан бири турма ва қийноқ камераларидан ўтган. Айни маҳалда Уругвай охранкасининг қоронғи, зах зиндонларида 1,5 мингдан ортиқ сиёсий маҳбус шафқатсиз қийноқларда азоб чекиб ётибди. Кейинги кунларда юздан ортиқ киши қийнаб ўлдирилди.

Мамлакатда халққа ашаддий қарши бўлган ана шундай режимнинг мавжуд эканлигига айбдорлар ким, деган савол туғилади, албатта. Газета бунинг айбдори Лотин Америкасидаги мазкур режимнинг бунчалик ўзбошимчалигига Америка империализми айбдор деб хулоса чиқаради.

Чиндан ҳам Уругвай экономикасида Америка монополиялари тўла ҳукмронлик қилмоқдалар. Мамлакатнинг АҚШ ва бошқа чет эл банкларидан олган қарзи тобора ортиб бормоқда. Шунинг учун ҳам четдан қилинаётган шафқатсиз эксплуатация Уругвай экономикасига оғир юк бўлиб тушмоқда. Ҳар йили пулнинг қадрсизланиш суръати 600 процентга бормоқда. Бундан ташқари мамлакатнинг меҳнатга қобилиятли 13 процент аҳолиси бекорчилик азобини тортмоқда. Меҳнаткашларнинг реал даромадлари кейинги бир йил ичида 50 процент камайиб кетди.

Уругвайда тараққийпарвар партиялар ҳамда жамоат ташкилотларининг фаолияти бутунлай тақиқланган. Мавжуд режимга қарши чиққанлар ҳар доим турли йўллар билан йўқ қилинади. Чунончи, уларни ўғирлаб кетиш, айбсиз қамоққа олиш, азоблаш, ўлдириш каби мунофиқона усуллар тўла ишга солинади. Лекин оддий, виждонли уругвайликлар бу манфур режимнинг узоққа бормаслигини жуда яхши тушунадилар. Ахир, тоқати тоқ бўлган жафокаш кишилар бир кун эмас, бир кун бу шафқатсиз зулмлардан албатта халос бўладилар.

Америка маъмурияти қуролланиш учун кўплаб маблағ сарфламоқда. (Газета хабарларидан).

Социал эҳтиёжлар ҳисобига.

Б. Жуков чизган расм.

ТОШКЕНТДА ЛЕНИН КОМСОМОЛИ НОМИДАГИ МОСКВА ТЕАТРИНИНГ ГАСТРОЛЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

ИНҚИЛОБ ФАРЗАНДЛАРИ

Октябрь революцияси ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли бу театрнинг гастроллари В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройида Михаил Шатровнинг «Революцион этюд» («Алвон яйловдаги кўк тулпорлар») публицистик драмаси асосида яратилган замонавий спектакль билан тантанали суратда очилди. Тошкентнинг кўрки, Ўзбекистон меъморчилигининг гултожи бўлмиш гўзал қасрнинг минг-минглаб ўриндиқларини тўлдириб ўтирган меҳнаткашлар, студент ва ишчи ёшларнинг вакиллари — томошабинлар танаффуссиз кўрсатиладиган ушбу саҳна асарини ўта диққат, меҳр, юксак дид билан кўрдилар, ақлан ва руҳан янада бойиб чиқдилар. Томоша тугагач, ҳамманинг оёққа қалқиб, ижрочиларни узоқ вақт гулдурос қарсаклар билан олқишлаши шундан далолат беради.

Саҳнавий лениннномага муҳим ҳисса қўшиб келаётган драматург Михаил Шатровнинг «публицистик драма тажрибаси» деб белгиланган «Революцион этюд» асари хийла мураккаб ва кўп қатламлидир. Муаллифнинг ўзи пьесадаги изоҳида бунда тарихга бугунги кундан туриб ёндашиш, 1920 йилга тааллуқли ҳужжат, шиор ва бошқа материалларни хор ёрдамида жонлантириб, давр руҳини бериш ва актёрлар ёрдамида доҳий ҳаётидан бир кунда рўй берган воқеаларни гавдалантиришдан иборат уч қатлам мавжудлигини уқтиради. Бундай мураккабликни саҳнада томошабинга тушунарли ва манзур формада акс эттириш осон эмас. Бу постановкачи-режиссёр учунгина эмас, балки, актёрлар учун ҳам талайгина қийинчиликлар туғдиради. Чунки, ҳар бир актёр саҳнада бир томондан бизнинг замондошимиз бўлиб қолиши, шу сифатда тарихга ўзининг гражданлик муносабатини билдириб бориши, иккинчидан, ўрни-ўрни билан 1920 йил кишиси руҳий қиёфасида гавдаланиши лозим. Драматург билан ҳамкорликда ишлаган театр коллективи асарнинг ана шу мураккаблигига амал қилган ҳолда, ранг-баранг саҳнавий воситалар ёрдамида давр руҳини, образини яратади.

Саҳна ўртасида В. И. Ленин кабинети, уч томонда қизил аскарлар, матрослар, комсомол қизлар ва комиссарларнинг формалари. Атрофда шиорлар, плакатлар. Яъни музей, тарих. Орқадан В. И. Ленин роли ижрочиси Олег Янковский пайдо бўлади. Кабинетни кўриб тўхтаб қолади ва бир нафас сукут сақлайди. Унинг бу ҳолатидан муқаддас жойга эътиқод, доҳий хотирасига таъзим, шу билан бирга В. И. Ленин руҳиятини ифода қилиш масъулияти ҳиссини уқиб олиш мумкин. Кабинет олдидаги тўсин олиб чиқиб кетилади. Актёрлар кириб, саҳнада осиғлиқ кийимларни кийиб, 1920 йил кишилари қиёфаларига кирадилар. Воқеа бошланади. Ёшларнинг жўшқин чиқишлари майин лирик саҳналар билан, кўтаринки мотамсаролик кайфияти шовқин-суронли, кулги-ўйинли эпизод билан ёнма-ён келади. Бу хилма-хил эпизодлар, саҳналар В. И. Ленин шахсияти, ўй-фикрлари атрофида кечади, шу боис улар бир-бирига сингиб, яхлит бир бадиий организмни майдонга келтиради. Спектаклнинг мана шундай мураккаб образли-документаль структурасида 1920 йилдаги ёш Советлар мамлакатидаги аҳвол ва доҳийнинг «Ёшлар союзининг вазифалари» тарихий нутқида кўтарилган ғоялар, васиятлар, аниқ ифода қилинган фикр ва хулосаларнинг туғилиш жараёни кўрсатилади. Шу боис В. И. Ленин революцияга у ёки бу даражада алоқадор ҳар хил савиядаги кишилар билан учрашади, суҳбатлашади, лозим бўлса баҳслашади. Ана шу жараёнда унда муҳим вазифалар ва фикрлар туғила ёки конкретлаша боради.

Шуни айтиш керакки, В. И. Ленин билан учрашиб баҳслашувчи врач Обух (Ю. Количев), мухбир Долгов (В. Проскурин), Совнаркомнинг ёш ходими (Ю. Зайцев), Клара Цеткин (Т. Пельтцер), Моссовет ходими Сапожникова (Т. Кравченко)лар дарҳол доҳий таъсирига туша қолмайдилар, ўз позицияларини ишонч, ошкора ва баъзан ўжарлик билан ҳимоя қилишга уринадилар. Аммо, томошабин доҳий билан баҳслашувчилар ўртасидаги катта тафовутни, доҳийдаги бой сиёсий тажриба ва донолиkни, тафаккур қудрати нақадар юксак эканини, ёш оппонентларда ёшликка хос максимализм ва манманлик кўп-у, билим ва тажриба озлигини яхши сезиб туради. Олег Янковский В. И. Лениннинг ҳар бир суҳбатдошини ўта эътибор билан тинглашини, ўйлаб кўриб лозим хулосалар чиқаришини, у ёки бу суҳбатдош янглишса, хато қилса, ўжарлик билан ўз айбини бўйнига олишни истамаса, уни уришмасдан, сўкмасдан, тушунтириш ва ишонтириш билан тўғри йўлга солиш қобилиятини томошабинга етказади. Шу ўринда доҳийнинг деҳқон (И. Фокин) билан суҳбати жуда қизиқарлидир.

Сир эмаски, бундай серқатлам, мураккаб асарни саҳналаштириш масъулияти кўпроқ режиссёр зиммасига тушади. Театрнинг бош режиссёри Марк Захаров режиссёр Юрий Махаев билан бирга драматург таклиф этган хийла шартли тасвирни қайноқ, ҳаяжонли ҳаёт билан тўлдирган, публицистик, лирик, романтик воситалардан ажиб бир гулдаста ясаган. Гарчи, спектаклда сиёсий-идеологик проблемалар кўп ўрин эгаллаcа-да, у томошабиннинг фақат ақлига эмас, ҳиссиётига ҳам таъсир қилади. Постановкачиларнинг энг катта ютуғи, назаримизда, В. И. Ленин образини ҳамма вақт диққат-марказида тутиш ва барча воқеа, саҳналарни шу образ атрофида қуриш. Шартлилик ҳам, темп ҳам шу мақсадга қаратилган. Бу — бир. Иккинчидан. В. И. Ленин образини янгича талқин этишдир. Театр гриммдан воз кечган, портрет ўхшашликка интилмайди. О. Янковский костюмидаги баъзи деталларни (соат занжири осилган жилет каби) ҳисобга олмаганда, у ташқи жиҳатдан доҳийга сира ўхшамайди. Аввало пьесанинг ўзи доҳийни портрет жиҳатдан ўхшаш қилиб гавдалантиришга йўл бермас эди. Чунки, спектаклнинг давомида ижрочи гоҳ образ қиёфасига кириши, гоҳ ундан чиқиб, автор изоҳотини ифода қилиши керак. Қолаверса, постановкачилар бунда Н. Крупскаянинг «Лениннинг образи — бу Лениннинг фикридир», деган сўзларини амалга оширмоқчи бўлганлар.

Бир пайтлар В. И. Ленин образини яратишда портрет ўхшашликка эришиш жуда муҳим ютуқ ҳисобланарди. Бу албатта, жуда зарур ва муҳим эталон эди. Борис Шчукин томонидан театр ва кинода яратилган образ шу жиҳатдан кўп йилларгача намуна вазифасини бажариб келди. Аммо, ўшанда ҳам Н. Крупская «Шчукин ҳам Ленинга кам ўхшайди», деган экан. Чунки, доҳийнинг маънавий-руҳий дунёси шу қадар бой, инсон сифатида шу қадар таъсирчан ва ранг-баранг эканки, уни бир хилдаги ташқи белгилар, воситалар билан ифода қилиш амри маҳол. Доҳийни ўз кўзи билан кўрган, суратга олган фотограф, оператор ва рассомларнинг гувоҳликлари, айниқса, улар қолдирган, эндиликда бебаҳо тарихий ҳужжатга айланган суратлар ҳам шундан далолат беради. Ленин уларда кўп қиррали, бетакрор. Биз бу билан Ленин комсомоли театри қўллаган услуб бирдан бир тўғри йўл демоқчи эмасмиз. Портрет ўхшашликка ҳам интилиш лозим. Аммо, қандай йўл билан бўлмасин, доҳийнинг бой ички дунёсини ёритишни мақсад қилиш керак. О. Янковскийга келганда шуни айтиш керакки, у ўз қиёфасини ўзгартирмаган бўлса-да, В. И. Лениннинг ички дунёсини, фикрий жўшқинлиги ва теранлигини, ўтмиш, ўз даври ва келажак билан маҳкам боғланган буюк донишмандлигини кўрсата олди. Айни чоғда талантли актёр давримиз ва жамиятимиз муаммолари устида бош қотирувчи замондошимиздир. Унинг гоҳ Ленин тилидан, гоҳ муаллиф тилидан айтадиган ўткир фикрлари ва иборалари биз, томошабинларни ҳам ўйлашга, бош қотиришга мажбур этади.

Хуллас, меҳмон театрнинг гастролларини бошлаб берган «Революцион этюд» спектакли форма жиҳатидан эркин, мазмунан теран, катта тарбиявий аҳамиятга эга бўлган асардир. Унинг СССР Давлат мукофотига кўрсатилгани ҳам бежиз эмас, арзийди. Театрнинг совет ёшларини коммунистик руҳда тарбия қилишдаги ишларида бундан кейин ҳам каттадан-катта ютуқлар тилаймиз.

Муҳсин ҚОДИРОВ,
санъатшунослик фанлари доктори, профессор.

ФАН-ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЭЛЕКТР ВА ҲОСИЛ

Озарбайжонлик олимлар чигитни экишдан олдин унга ишлов беришда тож электр разрезининг рағбатлантирувчи кучини қўлладилар. Агдаш ва Барди районларининг шундай чигит экқан хўжаликларида бу йил ҳосил мўл бўлиши кутилмоқда. Ҳозир экспериментал участкаларда ғўза бошқа участкаларга нисбатан тезроқ ўсмоқда.

Озарбайжон ССР Фанлар академияси генетика ва селекция институтининг олимлари юксак кучланиш чигитдаги ғўза ўсишига таъсир этувчи фермент кучини активлаштиришини аниқладилар. Республика Фанлар академиясининг радиацион тадқиқотлар секторида ясалган қурилмада уруғликлар транспортер орқали электр майдонидан ўтказилади. Майдондаги кучланиш ҳар сантиметрдан уч минг вольтга етади. Ана шу ерда тож разряди деб аталмиш шуълаланиш вужудга келади.

Ишлаб чиқариш синовларининг кўрсатишича, ҳосилдорлик гектари бошига беш центнердан қўшилган. Пахтанинг етилиши эса, уч-беш кун тезлашган.

САМАРАЛИ ДРЕНАЖ

Қирғизистон далаларида сувни булутдек шимадиган дренаж қувурлар синовдан яхши ўтди. Мелиораторлар унга юксак баҳо бердилар. Бундай қувурлар ғоят пишиқ бўлиб, фильтрлаш коэффициенти юқори.

Ечим авторлари — Фрунзе, Тошкент ва Кемерово мутахассислари фильтр қувур ишлаб чиқариш учун содда ва арзон технологияни топдилар. Уни мелиоратив конструкциялар ишлаб чиқарувчи ҳар қандай корхонада ясайвериш мумкин. Полимер смола қувур ишлаб чиқариш учун асосий материал бўлиб хизмат қилади.

Бундай дренаж системалар анъанавий сопол қувурларга нисбатан анча тежамли ва пухтадир. (ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

6 СЕНТЯБРЬ, ЯКШАНБА

МОСКВА — I. 9.00 — Время. 9.40 — Зарядкага сафланинг. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 — Здоровье. 12.15 — Тонгги почта. 12.45 — Совет Иттифоқи чет эллик меҳмонлар нигоҳи билан. 13.00 — Қишлоқ янгиликлари. 14.00 — Музикали киоск. 14.30 — Хоккей. Канада — ЧССР. 16.30 — Киносаёҳатчилар клуби. 17.30 — Бугун — Бутуниттифоқ нефть ва газ саноати ходимлари куни. 17.45 — Хатларингиз асосида концерт. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Мультфильм. 19.30 — Хоккей. СССР—АҚШ. 21.30 — Время. 22.05 — Футбол шарҳи. 22.25 — А. Пугачёва куйлайди. 22.55 — Ҳужжатли фильмлар. 23.20 — Янгиликлар.

МОСКВА — IV. 9.00 — Время. 9.45 — Ҳужжатли фильмлар. 10.30 — Камалак. 11.00 — Эртак ҳузурида меҳмонда. Чумоли ва бурганинг янги саргузаштлари. Бадиий фильм. 1-серия. 12.30 — Сув полоси бўйича Европа чемпионати. 12.50 — Енгил атлетика бўйича жаҳон кубоги. 13.35 — Фронтдош дўстлар клуби. 14.05 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 16.00 — Кинопанорама. 17.30 — Илк қувончлар. Бадиий фильм. 1-серия. 18.40 — Акробатика бўйича жаҳон чемпионати. 19.00 — Кинода музика. 20.15 — Табиат сирлари. 20.30 — Концерт. 21.15 — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 21.30 — Время. 22.05 — Мени тушунинг, ойи. Бадиий фильм. 23.20 — Дзю-до бўйича жаҳон чемпионати.

ТОШКЕНТ — I. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Концерт. 10.50 — Болалар учун спектакль. 11.25 — Иван ила Марья. Бадиий фильм. 12.50 — Ўзбекистон спорти. 13.25 — Ҳаёт мазмуни. Телетеатр. 14.20 — Ёшлик. 15.20 — Реклама. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Болалар учун кўрсатув. 19.00 — Бугун — Бутуниттифоқ нефть ва газ саноати ходимлари куни. 19.20 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ижод саҳифалари. 20.30 — Ахборот. 21.00 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — «Садо» ансамбли куйлайди. 22.35 — Одамлар, ишонинг менга. Бадиий фильм.

ҚИРҒИЗИСТОН. 16.30 — Фрунзе кўрсатувлари.

7 СЕНТЯБРЬ, ДУШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Концерт. 10.50 — Болалар учун фильм. 11.35 — Ҳайвонот оламида. 12.35 — С. Франк. Ре-минор симфонияси. 13.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Меҳнатинг — иқболинг. 16.25 — Оналар мактаби. 16.55 — Фильм-концерт. 17.25 — Спорт программаси. Сув спорти бўйича Европа чемпионати. Енгил атлетика бўйича жаҳон кубоги. 18.25 — Ҳунар-техника билим юртларида нимага ва қандай қилиб ўргатишади. 18.55 — Расмларда қуёш акси бор. 19.10 — Бразилиянинг миллий байрами — мустақиллик эълон қилинган кунга. 19.30 — КПСС XXVI съезди қарорлари — ҳаётга. 21.00 — Фильм-опера. 21.30 — Время. 22.05 — Қувноқ йигитлар. 22.45 — Дунё воқеалари. 23.00 — Қувноқ йигитлар программасининг давоми. 23.25 — Ҳужжатли фильм.

МОСКВА-IV. 9.00 — Время. 9.45 — Ҳужжатли фильм. 10.05 — Рус тили. 10.35 — Тарих. 11.00 — АБВГДейка. 11.35 — Ўқув кўрсатуви. 12.00 — Рус тили. 12.30 — Кўҳна Таллин гумбазлари остида. 12.40 — Ўқув кўрсатуви. 13.10 — Фан оламида. 13.40 — Ўқув кўрсатуви. 14.10 — Илмий-оммабоп фильм. 14.20 — Ж. Верн. Ҳаёти ва ижоди саҳифалари. 15.05 — Ўқув кўрсатуви. 15.35 — Умумий биология. 16.05 — Драматургия ва театр. 16.50 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 20.30 — Дзю-до бўйича жаҳон чемпионати. 21.00 — Ҳужжатли фильм. 21.15 — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 21.30 — Время. 22.05 — Бўрилар орасида ёлғиз. Бадиий фильм. 1-серия. 23.20 — Сув спорти бўйича Европа чемпионати.

ТОШКЕНТ-I. 18.20 — Мультфильм. 18.40 — Концерт. 19.00 — Ёшлик. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ф. Алиев қўшиқлари. 20.20 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Рояль олдидаги суҳбатлар. 21.30 — Время. 22.05 — Шодиёнлар шу кунги муҳим вазифалари. 22.20 — Эрқаклар ёзи. Бадиий фильм. 23.50 — Бугун оламда нима гап?

ТОШКЕНТ-II. 18.05 — Болалар учун фильм. 18.45 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Шифокор экрани. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Хатарли парвоз. Бадиий фильм.

РАДИО

6 СЕНТЯБРЬ, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Наво таралсин. Концерт. 9.15 — Табассум. 11.30 — Республикада хизмат кўрсатган артист З. Обидов ижро этади. 12.10 — Ўзбекистон ишчиси. 13.00 — Чорвадорлар Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси ғолиблари ҳақида ҳикоя қиламиз. 13.30 — Нефть ва газ саноати ходимлари, Сизлар учун. 14.00 — Дефолиация — пахта йиғим-теримига тайёргарликда муҳим босқич. 15.40 — Театр микрофон олдида. 18.15 — Спорт программаси. 19.25 — Енгил куйлардан концерт. 20.15 — Нефть ва газ саноати ходимларининг талабларига биноан концерт. 21.00 — Қишлоқда юксак турмуш маданияти учун. 21.10 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.30 — Лирик концерт. 23.15 — Дам олиш концерти.

7 СЕНТЯБРЬ, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Яхши кайфият. 9.15 — Социалистик турмуш тарзи. 9.35 — Меҳнат ва бахт ҳақида қўшиқлар. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 12.10 — Узбекистан индустриальний. 13.00 — Қоракўлчилик резервлари. 14.00 — Дала шийпони — пахтакорнинг иккинчи уйи. 18.15 — Ёшлик. 19.25 — Рақс оҳанглари. 20.50 — Шу куннинг муҳим сиёсий воқеалари. 21.00 — Шукруллонинг 60 йиллигига. 22.30 — Куйлар. 23.10 — Бокс бўйича СССР 47-чемпионатида. 23.20 — Дам олиш концерти.

Театр

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 6/IX да **Кузнинг биринчи куни**, 8/IX да **Келинлар қўзғолони**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 6/IX да **Гулсара**, 7/IX да **Дилафрузга тўрт ошиқ**.

●

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

1981 йил учун

қуйидаги ихтисослар бўйича

АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқиш учун — қурилиш механикаси, сиёсий иқтисод, ҳаракатдаги состав ва поездларни тортиш;

ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиш учун — машинашунослик ва машина деталлари, ҳаракатдаги состав ва поездларни тортиш.

Аризалар 30 октябргача қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари ноябрь ойида ўтказилади.

Қабул қоидалари ҳамма олий ўқув юртлари учун умумий.

Институт ректори номига ёзилган аризага керакли ҳужжатларни қўшиб қуйидаги адресга юборилсин: 700045, Тошкент шаҳри, Оборонная кўчаси, 1-уй.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Москва Давлат циркининг хайрлашув гастроллари.**

●

ЖИЗЗАХ УЙСОЗЛИК КОМБИНАТИГА

пайвандлаш машинаси операторлари, конвейер линияларининг операторлари, газ-электр пайвандчилар, кўприкли кранларнинг кранчилари, ремонт-механика цехига слесарь ва токарлар, цех мастерлари ва механиклари вазифасига инженер-техник ходимлар

КЕРАК

Мутахассислар ва Совет Армияси сафида ҳарбий хизматни ўтаб қайтганлар, комсомол путёвкаси билан келганлар 2-3 ой ичида квартира ва ётоқхона билан таъминланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 4-уй, 3-подъезд, 5-хона.

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИ

даволаш факультетини 1971 йилда битирганларни

12 СЕНТЯБРЬ СОАТ 17.00 ДА

морфология корпусининг 2-залига

УЧРАШУВГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Учрашувда қатнашиш истагини билдирганлар гистология кафедрасига учрашувни ташкил этиш комитетига хабар беришларини сўраймиз.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ВА ЎзТАГ МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

АХБОРОТ

МАВСУМГА ШАЙ

Тўрақўрғондаги Есин пахта қабул қилиш пункти районидаги «Партия XXV съезди», «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги», «Шарқ юлдузи» ва Киров номли хўжаликларда етиштирилган 13 минг 750 тонна «оқ олтин»ни қабул қилиб олишга тахт. Чуст пахта тозалаш заводида ҳам янги мавсумга тайёргарлик тугади. Қисқа муддатда 70 минг сўмлик турли ремонт ишлари бажарилди.

Чортоқ пахта тозалаш заводини мавсумга сифатли тайёрлашда Т. Раҳимов, Н. Холматов, А. Отахонов сингари ишчиларнинг хизматлари катта бўлди. Улар қуритиш барабанлари, чанг камералари ва бошқа машина-ускуналарни ўрнатишни сифатли адо этдилар. Завод бу йил 38 минг тонна пахта қабул қилиб олади.

ЧОРВАЧИЛИК РИВОЖЛАНТИРИЛАДИ

Косонсой массивининг Сарсончап адирлари ва Қоратоғ ёнбағирларида янги ташкил этилган «Тожикистон» совхозида келаси йилдан эчкичилик ва қўйчилик бўлимлари тузиш кўзда тутилган. Шу мақсадда ҳозирги кунларда сув иншоотлари, қўралар, чорвадорлар учун барча қулайликларга эга бўлган уй-жойлар барпо этилмоқда, сув келтирилмоқда.

Мутахассисларнинг фикрича, бу ернинг табиати майин жунли эчкиларни кўпайтириш, улардан сифатли майин жун қирқиб олишга имкон беради. Совхозда йилқичилик ҳам ривожлантирилади. Районда энг йирик ихтисослаштирилган қимизчилик фермаси бўлади. Шунингдек, чорвадорларнинг уй бекаларини иш билан таъминлаш мақсадида эчки тивитидан рўмол тўқиш цехи очилган.

ЯЙЛОВЛАРДА РЕКОНСТРУКЦИЯ

Гарантияланган сув билан таъминлаш манбалари — артезиан қудуқлари ва трубопроводларга энди Қорақалпоғистон ва Бухоро областининг уч юз минг гектар олис яйловларидаги суғориш пунктлари қўшилди. Мелиораторлар бу суғориш пунктларини реконструкция қилишни тугалладилар. Эски, оддий суғориш жойлари ўрнига темир-бетон ховузлар, майдончалар қурилди. Республика яйлов-мелиорация қурилиш бирлашмаси механизациялашган колонналари йил охиригача қоракўл қўйлар учун яна 300 минг гектар майдондаги суғориш пунктларини реконструкция қилишни мўлжалламоқда. Бу эса яйловлардан яхшироқ фойдаланиш имконини беради.

СОТИЛГАН ЮТУҚ

Кунлардан бир кун футбол мухлисларининг «пири», сеҳргар ибн Хаттоб Шаҳрихонда футбол ўйинига кириб қолди. У ғаройиб воқеанинг шоҳиди бўлди. Майдонда Сирдарёнинг «Янгиер» командаси билан Андижоннинг «Шаҳрихончи» командаси беллашаётганди. «Янгиер» командасининг қўли баланд эди. Рақиблар шиддат билан ҳужум қилишарди.

«Шаҳрихончи» командаси эса мағлубиятга учраётганди. Футболнинг ашаддий ишқибози ибн Хаттоб ҳайрон: «Шаҳрихончи» кучли команда эди-ку? Бир неча йилдан буён мамлакат биринчилигининг «А» класси иккинчи лига олтинчи зонасида чиройли ўйинлари билан Андижон шарафини ҳимоя қилиб келаётган, футбол мухлисларига кўп марта қувонч ҳадя этган, республика кубогини қўлга киритиб, ҳаммани ҳайратга солган, зона мусобақаларида кучли командалар билан беллашиб, юқори ўринларни эгаллаган «Шаҳрихончи»га нима бўлди? Етти-саккиз марта ўртоқлик учрашувларида устма-уст ғалаба қозониб, рақибларини доғда қолдирган, ҳатто бундан икки йил олдин ўз зонасида иккинчи ўринни эгаллаган команда нега бирдан ачиган хамирдек бўшашиб кетди? Ўйинчиларнинг аввалги чопқирлиги, чаққон ҳаракатлари, зарб билан тепиб, дарвозага тўп киритишлари қаерда қолди? Хе, аттанг, туппа-тузук командага «кўз тегиб» расво бўлибди-да. Эсиз, эсиз. Ибн Хаттоб майдонда аранг қимирлаб юрган команда ўйинчиларининг аҳволига куйиниб, ачиниб ўтирди.

Чиндан ҳам кейинги икки йилда команданинг турнир жадвалидаги мавқеи кескин пасайиб кетган эди. «Шаҳрихончи»нинг бу йилги ўйинлари ҳам мухлисларни ранжитаётганди. Команда зонада ғолиблик учун олиб борилган курашнинг йигирмата учрашувидан фақат 7 тасида ғалаба қозонди. Беш учрашувда кучлар тенг келган бўлса, саккиз марта майдондан бош эгиб чиқиб кетди. Тўплар нисбати ҳам дуруст бўлмади. Команда ўн иккинчи ўринни эгаллаб турарди.

Биринчи давра ўйинлари иккинчи даврада «Шаҳрихончи» командасига сабоқ бўлиши керак эди. Афсуски, бу команда давранинг дастлабки икки тури учрашувини ўз майдонида ўтказишига қарамай, муваффақиятсизликка учрай бошлади. «Соҳибкор» командасига ютқазиб қўйди. Мана энди «Янгиер» командасининг ҳам қўли баланд келадиганга ўхшайди.

«Янгиер»ликлар уч йилдан бери мамлакат биринчилигининг «А» класси юқори лигасига ўтишга уринишади. Лекин ҳар йили ҳам омади чопмай, ярим йўлда қолиб кетишарди. Шунинг учун ҳам бу йил астойдил эди улар. Турнир жадвалида «Шаҳрихончи»дан анча илгарилаб кетишганди.

Ибн Хаттоб, одатда, ютқазаётган командага қайишарди. Шу боисдан у «Шаҳрихончи» командасига ёрдамга ошиқди, сеҳрли соқолини битта-биттадан юлиб, рақиблар томонга пуфлади. Лекин у қанчалик жон куйдирмасин, меҳнати беҳуда кетди. Сеҳри ўтмай, бутун ҳаракатлари бир пул бўлаётганидан Хаттоб жиғи-бийрон бўлиб, соқолини бир йўла битта қўймай юлиб олди-да, ирим билан футбол майдонига отди. Барибир сеҳри кор қилмади. Шундан кейин афсун билан рақиб дарвозасини кенгайтириб, дарвозабонни ўрнидан қўзғатмай ҳам қўйди. Бу ҳам фойда бермади. Шу чоғ майдонда ибн Хаттобнинг

ФЕЛЬЕТОН

ҳушини бошидан учирган яна бир воқеа содир бўлди. «Янгиер»чилар тепган тўпни «Шаҳрихончи» командасининг капитани Евгений Домничев қайтармай, ўз дарвозасидан ўтказиб юборди. «Янгиер»чилар ҳисобни очишга муваффақ бўлишди. Домничевнинг антиқа қилиғи ибн Хаттобни ҳайратга солди. Стадионда ғала-ғовур кўтарилди.

Домничев команданинг кўзга суртган энг яхши ўйинчиси эди. У ўзининг қизиқарли ўйинлари билан кўпинча мухлисларда катта таассурот қолдирарди. Шундай баобрў ўйинчининг ножўя ҳаракати ибн Хаттобни қаттиқ хафа қилди.

Футбол ўйини бирдан совиб кетди. Шу орада яна бир тасодиф рўй берди. «Шаҳрихончи»нинг тажрибали ҳужумчиси Роберт Робертович Кербер кутилмаганда ўйиндан четга чиқиб олди. Унинг ўзбошимчалиги оқибатида «Янгиер»чилар иккинчи тўпни уришди.

«Шаҳрихончи» командасининг суянган тоғи Хотам Абдураҳимов ҳам майдонда номигагина қора кўрсатиб, шарпадай юрар, ўйинга лоқайд қарарди. Ибн Хаттоб дарғазаб, нима бўлаётганига ақли етмасди. Энди у қайси командага бўлишишни билмас эди. «Янгиер»чилар учинчи тўпни ҳам осонгина киритиб олишди.

Ўйин ниҳоясига етай деб қолганди. «Янгиер» командасининг ўйинчиси Александр Мальцев мақтана бошлади:

— Пулнинг қудрати зўрда...

Ибн Хаттоб ўтирган жойида илон чаққандай сакраб тушди.

— Футболга пулнинг нима дахли бор?! — у Мальцевдан жаҳл билан сўради.

— Э-э, ибн Хаттоб, минг йил шиша идишда ётган бўлсанг ҳам ҳеч ақлинг кирмабди. Бизлар ўйинни ҳам, ютуқни ҳам сотиб олганмиз.

Алам ўтида қоврилаётган ибн Хаттоб донг қотиб қолди: «Тавба, футболга ҳам ҳаром оралабди».

— Гапларинг ёлғон, Мальцев! Футболни булғама!

— Нега ишонмайсан, Хаттоб. Шартлашилган бир минг сўмнинг бир тийинини ҳам қолдирмай Керберга ўзим берганман. У бу пулни Домничев ва Абдураҳимов билан бўлашиб олди. Гувоҳларим бор — командамиз футболчилари Рашид Юсупов, Баҳром Давлятов билан пулни уларга Асака меҳмонхонасида топширганман.

Ибн Хаттоб бунақа разилликни умрида биринчи марта эшитиши эди. Жуда тутоқиб кетди. У Кербернинг ўйиндан чиқиб кетиши бежиз эмас экан-да, — деди ўзига-ўзи. Домничев... вой айёрей, вой сотқиней... Рақиблар тўпини тўсмаганинига ҳайрон бўлувдим-а?! Абдураҳимовнинг майдонда беғам, савлат тўкиб юришини кўр... Бу номардлик, сотқинлик-ку! Обрўни, ор-номусни оёқ-ости қилиш, виждонни пулга сотиш-ку!.. Ибн Хаттоб жаҳл устида яна кўп сўзларни тилга олди.

Шуҳратни пулга сотиб олиш уят эмасми, «Янгиер»чилар?! Эҳтимол, бошқа командаларни ҳам шу йўл билан ютаётгандирсиз?!

Ибн Хаттоб бундан уч-тўрт йил илгари «Янгиер» командасининг ҳозирги тренери Валерий Любушин Ленинграднинг «Динамо» командасига ютқазиб берсаларингиз, пул билан сийлаймиз, деганини эшитган эди. Ленинградликлар бу таклифни рад этган эдилар. Любушиннинг қинғир иши СССР Физкультура ва спорт комитети ҳузуридаги футбол бошқармасида муҳокама қилинган эди. Ўша танбеҳ Любушинга сабоқ бўлмаган экан-да. Дарвоқе, «Янгиер» командаси ютуқни сотиб олиш учун пулни қаердан оларкин?! Футболдай мардлар ўйинига ҳаром оралаганини республика спорт комитети раҳбарлари билишармикан?

Хуллас, шу куни ибн Хаттоб футболдан ниҳоятда ҳафсаласи пир бўлиб, майдондан чиқиб кетди.

Анорбой ҚУРОНБОЕВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

СПОРТ

Суратда: ўзбекистонлик Т. Абдулин (чапда) билан А. Митрофанов (РСФСР) баҳсида.

А. Рисқиев фотоси. (ЎзТАГ).

БОКС БЎЙИЧА СССР ЧЕМПИОНАТИ

Мамлакат чемпионлиги учун кураш давом этмоқда. Боксчилар саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказиб, финал баҳсида куч синашишга ҳаракат қилмоқдалар. Чемпионатнинг биринчи совриндори барвақт маълум бўлди. С. Нуркасов билан С. Заслонов учрашувида иккала боксчи лат еб, ўйиндан чиқишганини маълум қилган эдик. Шу туфайли литвалик Ю. Вайкшнорасга чорак финалда баҳслашиш учун рақиб топилмай қолди. Натижада литвалик боксчи бир йўла ярим финалга йўлланма олиб, чемпионатнинг бронза медалини нақд қилиб қўйди.

Республикамиз вакилларидан беш нафари чорак финалда курашадиган бўлиб туришибди. Булар С. Василенко, В. Шин, Т. Абдулин, О. Зокиров ва М. Качайлолардир. Ж. Аҳмаджонов билан З. Абдуқодировлар ҳам биринчи учрашувни муваффақиятли ўтказишди. Эртага ярим финал учрашувлари бошланади.

УМИДЛИ ЁШЛАР

В. ЦХВИРАШВИЛИ,
Бутуниттифоқ тоифасидаги судья

Тошкент рингидаги баҳсларнинг ўзига хос томонлари бор. Чемпионат Москва Олимпиадасидан кейинги йирик анжуманлиги билан, баҳс иштирокчиларининг аксарияти умидли ёшлар экани билан эътиборга лойиқ. Демак, Ўзбекистон пойтахтида ғолибликни кўзлаганлар орасидан бўлажак Олимпиада рингида совет спортини муносиб ҳимоя қилишга қодир «чарм қўлқоп» усталари камол топса, ажаб эмас.

Ўзбекистон боксчилари сафида кучлилари ҳам борлиги таҳсинга лойиқ. Чунончи, илгари 75 килограмм вазнлилар қатори курашувчи В. Шиннинг тоши оғирлашиб 81 килограммга етибди. Лекин унинг ҳаракатларида аниқ ҳисоб, маром ва меъёр кўзга ташланади. Ёш Т. Абдулиннинг келажаги порлоқ кўринади. О. Зокировнинг ютуқлари чакки эмас. Умуман, Ўзбекистонда бокснинг янада ривожлантириб оммавийлигини таъминлаш билан СССР терма командасига муносиб номзодлар ҳозирлаш мақсадга мувофиқдир.

ИХЛОС

Р. РИСҚИЕВ,
жаҳон чемпиони, СССРда хизмат кўрсатган спорт мастери.

Бу кунлар менинг учун айниқса қувончли. Гўё байрамона кайфият ҳукмидаман. Атрофда яна мухлислар, дўстлар. Яна катта ринг, кураш, ғалаба нашъаси-ю мағлубият алами. Булар ҳаммаси яхши. Сабаби чарм қўлқопли спортчининг чемпионатдек маҳорат мактабида сабоқ олиб, ўз куч-қувватига ишонч ҳосил қилиши, тағин ҳам дадилроқ бўлишига йўл очилди. Кўпчилик ёшларда эса боксга ихлос ортади.

Умуман, ихлосда гап кўп. Бу инсон ҳаракати ва интилишининг ҳар қандай жиҳатларида асқотиши мумкин.

Республика терма командасининг бир неча аъзоси ўйиндан чиқмай, курашни давом эттираётгани кишини мамнун этади. Истагим — Ўзбекистон бокси номзодларини халқаро майдонда кўпроқ кўриш. Бу йўлда уларга катта муваффақият тилайман.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700000, Тошкент—П, Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор — 33-65-45, 32-53-04; редактор ўринбосарлари — 33-06-83, 32-55-04, 33-44-55, 32-55-05; масъул секретарь — 33-79-14, 32-53-05; секретариат — 33-72-83, 32-53-06, 32-54-11; БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19; марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси — 32-55-70; коммунистик тарбия — 32-54-29; халқаро ҳаёт — 32-54-14; саноат, транспорт ва капитал қурилиши — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16; совет қурилиши — 32-57-20, 33-54-18; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 33-44-51, 32-57-21, 32-54-24; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, 32-54-26, 32-54-27; хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 32-54-13; иллюстрация — 32-57-22, стенографистка — 33-73-43; 32-54-05; жамоатчилик қабулхонаси — 32-54-16; эълонлар бўлими — 33-81-42; ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: ҚҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20; Самарқанд — 6-48-35; Сирдарё — 2-05-27; Сурхондарё — 3-92-36; Хоразм — 5-51-24; Бухоро — 3-31-42; Қашқадарё — 61-35; Фарғона — 4-20-84; Андижон — 4-48-85; Жиззах — 2-31-66. Нашриёт диспетчери — 32-78-94; Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р. 03155. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. В. — 206.